

coniunctim sumpte mouebit eade mobilia cōiun-
ctim supra p item spaciū in eodem tpe. Ratio ē
quia hinc inde est proportio mouentis et mobilis.

Sicut igitur in alte

Hic ponit comparationem in alijs motibus dicens
primo fm que attenditur comparationes eorum et
vult q in augmentatōne sunt augens. i. qd au-
get tempus et qritas fm quam augens auget
et auctum. i. quod augetur. Similiter in altera-
tione sunt alterans alteratū tempus et passio
fm quā fit alteratio et vult q fm ista dicitur su-
mi regule in augmentatōne et alteratōne et hoc
similiter sicut dictum ē de motu locali. quia si ali-
qua potentia auget vel alterat in aliquo tem-
pore tūc equalis potentia mouebit medium vel
augebit vel alterabit duplū in duplo tempore et
mediū in medio tempore. Si autem potentie exces-
dantur a mobili tūc non fit comparatio ut dictū
est.

Arguitur

Contra primam regulam
Non oportet q si aliquid
mouens moueat unam nauim p unam leucam
in una hora q tūc moueat mediam nauim p
duas leucas in eadem hora quia forte media na-
uis nō posset moueri quia submergeret. Dōm
q ad hoc q iste regule valeant requiritur tria.
Primū ē q sub virtute motiua apprehēdat omne
illud quod actiue potest cōcurrere ad motum si-
cut sunt raritas et densitas medij et etia q nō
fiat fatigatio in mouente et p mobile intelligit
omne illud quod quocūq modo potest passiuē cō-
currere ad motum quia ergo dispositio mobilis
concurrat ad motum ideo comparatio assumpta in
argumento non valet. Secūda conditō est q
iste regule solum valet fm cōmūne ratiōem mo-
uentiū et mobiliū quia si fiat descensus ad crea-
ta mobilia et mouentia tūc non habet veritatē
Tercia conditō est q iste regule intelligitur de
motu agentiū naturalū quia agentia volunta-
ria non agūt fm ultimū posse sicut agentia na-
turalia et ideo agentia voluntaria pnt mouere
totum vel pres fm eleatōnem

Explicit Septimus liber philosophorum

Trum aut factus est

116 q 104¹² De motu 2° qd

Postq in septimo determinatū est q ē deuenire
ad unū primū mouens. In hoc octauo inquit q
lis sit primus motus et quale sit primū mouens
diuiditur ergo iste liber in quatuor tractatus p
cipales. In pmo mouet vna qstio utz sic aliq
motus in cōi sempitern⁹. In scdo tractatu ponit
tur vna diuisio circa dispositionē entū. Et ponit
tur istius diuisiois ultimū membz p veritate.
In scdo at ostendit quis sit primus motus et pmit
tendit q primū mouens est incorporeū et nullaz
pemtus habet qritatē. Quo ad primū mouetur
ista questio utz motus aliqū incepit esse ita q
nūq prius fuit et qūq sic desinat q post hoc nū
q erit vel motus semp fuit et semper erit. Et si
tūc motus ē vita mūi tūc mūd⁹ viuit vita in
mortalū q semp hz motū ergo semp habet vitā

Querit mūdi Dōm q ista locutō p
duplū intelligi. Vno mō fm locutōnem effectiū
ita q sit sensus q motus facit vitā in mūdo et
sic ppositio ē vera de motu celi qz motus celi est
cā vite oim istoz inferiorū et illā expositōnem vs
de intēdere adest. in tertio qz dicit q motus est
sicut vita oibus subsistētib⁹ inferiorib⁹ mobilib⁹
Alio mō pnt intelligi locutio formalitē sic qz for-
malitē mot⁹ sit vita mūdi et sic itez pnt duplū intel-
ligi. Vno mō sic q sit locutō silitudinaria et sic
itez verū est qz sensus ē q sicut vita fluit ab ip-
sis viuentibus ita motus ab ipsis mobilib⁹ fiat

... motu esse sempiternu. Ad hoc ponens duas rōes...

Postq̄ posuit opiniones antiq̄ de sempiternitate motu. Hic p̄ter ponit p̄ria opinioe. et ont motu esse sempiternu. Ad hoc ponens duas rōes...

Alia quidem eni mo.

Hic remouet vnā ratiōē q̄ p̄ter aliq̄ dicere q̄ p̄tingit aliqd̄ q̄nq̄ q̄scere et q̄nq̄ moue...

Adhuc autem prius.

Hic ponit aliā rōem q̄ sumit ex pte t̄pis ad probādū q̄ motus ē sempiternus et p̄mittit duo. Pri mu est q̄ p̄us et posterius nō p̄nt eē nisi sit t̄pis...

ponitur in diffinitōe t̄pis. Ad scōi suppositi esse q̄ t̄pis est p̄ria passio motu si subiectū nō ē sine passione. Istis suppositis sic arguit. Si t̄pis est p̄petuū necesse ē motū esse p̄petuū. Sed t̄pis ē p̄petuū q̄ motus ē p̄petuū. Cōsequētia t̄z a tota cōditionali cū positōe antecēditis ad positōem p̄ntis...

Queritur

Quomō debent solui iste ratiōes cum concludant contra fidem. Dicendū q̄ prima sic soluitur q̄ in ea supponitur aliquod falsum hoc. sc̄p̄ quicqd̄ incipit hoc incipit p̄ motum. sed hoc est falsū q̄ totus mūdus et principales ptes mundi inceperūt...

continuant quia non esset dare primū nūc si fm
veritatem est dare primū nūc quod nō habet ali
quod aliud nūc aut tempus ante se.

Arguitur Si esset primū nūc tūc an
te hoc nihil esset. sed ante
dicit tempus. ergo ante primū nūc est tempus.

Dicendum q̄ ante accipitur dupliciter. Uno
modo affirmatiue. et sic significat tempus sicut
dicimus iohānes venit ante petrum id est in tē
pore ante petrum. et sic primū nūc non diffinitur
p̄ ante. Alio modo accipitur ante negatiue fm
q̄ negat tempus. et sic ponitur ante in diffini
tione primū nūc quod nūc est initium totius tem
poris. Similiter dicitur de extra quo ad locum
quia extra accipitur dupliciter. Uno modo nega
tiue. et sic accipitur in primo de celo ubi dicitur q̄
extra celum nihil est. Alio modo accipitur affir
matiue. et sic significat locum et cum dicitur io
hannes est extra domū id ē in loco extra domū.

Sed non aliquando

Postq̄ posuit aristoteles rationes ad suam pro
prium opinionem consequenter reprobabat illos phi
losophos qui contrariū ponebant. et dicit q̄ po
nere q̄ motus aliquādo sit et aliquando non. sic
cut aliqui philosophi posuerūt hoc assimilatur si
gnificatio. et h. c. ideo quia hoc videtur esse fictum
ad quod nulla ratio adducitur. Sed isti philoso
phi dicebant istam opinionem absq̄ rōe.

Arguitur Ex hoc sequeretur q̄ articia
li fieri essent figmenta. q̄s
non habent aliquam rationem.

Dicendum q̄
quod illa que fide tenemus non p̄bantur ratōe
naturalī tamen veritas illorum immititur auto
ritati diuine que autoritas maior est qualibz ra
tione naturali etiam demonstratiua. quia ratio
humana p̄pter debilitatē sui luminis potest m̄
ultipliciter deficere non autem ratio diuina. quia
deus nec fallere nec falli potest. Item illa que fi
de tenentur miraculis immituntur et solum op̄ati
bus illis que solus deus facere potest. et ideo ma
nifeste patet q̄ illa sunt reuelata a deo quia ope
ra diuina dant et stimolū illis que fide tenentur.

Similiter autem et.

Obijcit contra ratōem empodocles et anaxago
re qui verbanē tēe q̄uis non fuit vera et efficax
rō. Dicebat em̄ motū q̄isq̄ eēt et q̄isq̄ n̄ eēt eo q̄ sic
nātū est esse. sed h. c. dicere nō sufficit q̄ p̄bandū

est quare sic nātum est esse. quia illa que sunt a
natura habent causas. et ideo nō potuit ista ra
tio esse quare quādoq̄ motus est et quādoq̄
non est.

Atuero nihil inordi.

Hic p̄pat opinionē anaxagore ad opinionē em
pedocles. et vult q̄ cōmentius opinatur et vte
hatur ratōne predicta empodocles q̄ anaxago
ras. quia anaxagoras dixit q̄ postq̄ res in infi
nito tempore quiescēt in chaos confuso tūc in
reperit iterum moueri per infinitum tempus. si
empodocles dixit q̄ vniuersum in aliqua parte
temporis corrumpetur et in aliqua alia parte
temporis generatur. et sic dixit res aliquo tem
pore finito quiescere et aliquo tēpore finito mo
ueri. Cum ergo finiti et infiniti nulla est p̄por
tio sic opinio anaxagore omnino est innaturalis.
Quia que in natura sunt ordinata sunt. infini
tum autē non habet ordinem ad finitum. et ideo
empodocles qui posuit motum fieri tempore fini
to et quietem tempore finito cōmentius dixit

Sed habet dicētem.

Hic ostendit q̄ nec etiam empodocles quemēter
vult ista ratōne. quia ipse non posuit causas
quare in aliqua parte temporis res quiescēt et
quare in aliqua parte temporis reperit moue
ri. quia non assignauit causam quare in vna par
te temporis generatur. et in alia parte tē
poris amittitur. et sic est ibi petitio principij. quia
in istis inferioribus non sunt motus et quietes
fm equalia tēpora. et tamen si hoc fieret in istis
inferioribus adhuc tamen non apparet q̄ sic eēt
in toto vniuerso.

Omnino autem ex cōci.

Hic excludit philosophus quādam falsam respō
sionem istorum ariq̄uorū. quia posset aliquis di
cere q̄ illud quod semper est non habet causam
et ergo democritus dixit q̄ motus semper est. et
sic non esset danda causa sempiternitatis motū.
Respondit philosophus q̄ in hoc non tene estimā
bant salicet q̄ sempiterna non habent causam.
Quod sic probatur quia conclusio demonstratōis
est sempiterna veritatis. et tamen habet causā
quia premissa sunt causa cōclusionis. ut patet ex
emplariter ista em̄ conclusio triangulus h̄ tres
angulos equales duobus rectis est perpetue ve

titatis et tamē habet causam. s. principia que de
monstrant passionē inesse subiecto. Ex ista cō
clusiōe phi potest patere q̄ quis aristoteles po
suit mūdum eternū tamen dixit eum esse cām
mūdū. Similiter ponit augustinus exemplum
ad pbandum q̄ perpetuū potest habere causam
hoc sc̄ si pes ab eterno stetit in puluere tūc ve
stigiū pedis esset effectus eternus. et tamē vesti
giū haberet causā. s. pecem. quia pes esset cā effi
ciens illius vestigiū sicut nūc deus est causa effi
ciens mundi.

Arguitur. Perpetuū nihil habet an
te se. ergo mūdus existēs
perpetuus non habet ante se deum. Dicendū
q̄ aliquid habet causam ante se dupliciter. Uno
modo fm̄ tempus et sic perpetuū non habet ali
quid ante se. Alio modo fm̄ naturam. et sic per
petuū potest habere aliquid ante se. quia si deus
ab eterno fecisset mūdum adhuc fuisset ante mū
dum naturaliter. Similiter etiam est de homine
et risibili quia homo et risibile sunt simul tem
pore naturaliter homo est ante risibile. q̄ om
nis causa naturaliter est ante suū effectum sed
non semp̄ tempore.

Cōtrarium autē; in

Hic aristoteles ponit tres ratiōes in contrariū
pb̄ntes q̄ motus non semp̄ fuit. sed q̄ incepit
Prima ratio est nulla mutatio determinata est per
petua. quia perpetuū est quod caret termino. sed
omnis mutatio est determinata quia est de quodā
m̄ quoddam inter determinatos terminos. ergo
nulla mutatio est perpetua. Et quia minor nō vī
detur esse vera de motu circulari. ideo pb̄at sp̄ci
aliter de motu circulari sic. Nihil mouetur ad il
lud ad quod p̄tingere non potest. sed impossibile
est aliquid motū esse in infinitum quia si cēt mo
tum tūc haberet terminū motus. sed in finitū ca
ret termino. ergo impossibile est aliquid moueri
in infinitum. Secūda ratio eadem est ratio de to
to vniuerso et de p̄ticulari mobili. quia totum et
pars debent p̄portionari. sed de p̄ticulari mobili
videmus q̄ quādoq̄ mouetur et quādoq̄ non. et
ergo etiam sic erit de toto vniuerso. Tercia ratio.
Sicut est in microcosmo. i. in minori mundo ita
erit in macrocosmo. i. in maiori mundo. Sed in mi
crocosmo sc̄ in homine sic est q̄ in eo incepit mo
tus sic q̄ prius non fuit. sicut patet in vigilia p̄
somnia. q̄ sic erit in macrocosmo. i. in maiori mūdo.

Querit̄. Quare homo dicitur microcos
mus. Dicendum q̄ ad simile
tudinem maioris mūdi. Et illa similitudo atten
ditur quo ad corpus quo ad animam et quo ad
motum. Quo ad corpus quia sicut in toto vni
uerso sunt quatuor elementa. s. ignis aer et ex quib
us est constitutum vniuersum. sic etiam homo
componitur ex quatuor elementis et quibus quin
tum corpus simplex. s. celum nō intret compositi
onē hominis fm̄ substantiam tamē fm̄ virtutē.
Quo ad animam dicit phīs terciō de anima q̄
anima est quodāmodo omnia. quia quo ad sensū
est sensibilis quo ad intellectū est intelligibilis
quod est verū non fm̄ naturam sed fm̄ similitu
dinem et p̄portionē. Tercio quo ad corporales mo
tus. quia sicut in celo est duplex motus vnus ab
oriēte in occidens qui motus capit secum fm̄ na
turam inferiores species. Alius est motus ab oc
cidente in oriētem cōtra motus p̄mi mobilis. Sic
etiam dicendum est de homine quia in homine
est duplex motus. scilicet ratiōis et sensualitatis
et vnus contrariatur alteri. quia motus sensua
litas contrariatur motui ratiōis. et motus ra
tiōis est ab oriēte in occidens id est ex virtuti
bus s. motus sensualitatis est ab occidēte id est
ex vicijs.

Horum autē; primū

Hic soluit istas ratiōes p̄ ordinem dicens q̄ est
duplex motus quidam est inter vera cōtraria et
talis non potest esse infinitus quia cōtraria de
se sunt finita et determinata. Alius est motus qui
non est inter vera cōtraria sed ab eodē ad idē
sicut motus circularis. et talis potest esse infini
tus p̄ reiteratiōem. Et si dicatur nihil mouetur
ad impossibile. sed impossibile est motum infini
tum esse factum. Dicendum q̄ dupliciter dicitur
motus localis infinitus. Uno modo ex parte spa
cij quia. s. habet spaciū infinitum. et sic est verū
q̄ nō potest motus infinitus esse completus. Alio
modo dicitur motus infinitus fm̄ durationem
qui tamen fit in mobili finito et spacio finito. et
talis motus est infinitus fm̄ successiōem sed nō
fm̄ simultatem. Sic etiam est de motu celi qui
fm̄ p̄m̄ est infinitus. Ad secūdam ratiōem dicitur
dum q̄ nō est simile de toto vniuerso et de p̄ticulari
mobili quia totum vniuersum nō potest ha
bere aliquid mouens extrinsecum a quo incipiat
de nouo moueri. s. quodlibet p̄ticolare mobile po

ne nullus esset motus ergo deueniret ad unum
 immobilem motorem primum. Secunda ratio quia
 in rebus creatis mouentur aliqua contingencia
 quia quedam res create possunt quandoque esse et
 quandoque non esse. mouentur etiam alia que
 non possunt quandoque non esse et illa sunt ne-
 cessaria. Tunc sic arguitur. Necessarium creatur
 reducitur ad aliquod primum necessarium sicut crea-
 am contingens. sed in creatis inueniuntur quedam
 necessaria. ergo est unum primum necessarium a quo
 alia habent istam necessitatem. Tercia ratio quia
 videmus in rebus creatis aliquod esse magis per-
 fectum et aliquid minus perfectum. sed magis per-
 fectum et minus perfectum reducuntur ad ali-
 quod perfectissimum. sed perfectissimum est necessarium. ergo
 inuenitur aliquod primum simpliciter necessari-
 um in rebus. Quarta ratio quia videmus quod unum
 uersum gubernatur ab aliquo intellectu. quia vi-
 demus res tenere in suos fines absque cogniti-
 one futuris. sicut lapis mouetur deorsum et aranea
 facit telam. ergo oportet quod talia dirigantur ab
 aliquo quod omnes fines cognoscit. sed intel-
 tus cognoscens est incorruptibilis. ergo deuenit
 dum est ad unum primum incorruptibile. Quinta
 ratio. In rebus est aliquod productum ergo hoc est
 productum ab alio cum nihil efficiat seipsum. sed
 non est processus in infinitum. quia tunc nihil ef-
 feret causatum. ergo deuenit ad unum primum effi-
 ciens perpetuum. Ex quibus patet quod posita incep-
 tione mundi adhuc deuenit ad unum primum et
 perpetuum motorem qui a nullo productus est sed
 omnia produxit.

Arguitur. Motus est vita immo-
 rtialis. Di sed vita intelligen-
 tiarum est immortalis. ergo aliquis motus est
 perpetuus et immortalis. Dicendum quod
 vita intelligentiarum sit immortalis sic quod non
 potest corrumpi per potentiam intermiscam. quia
 in formis illis non est materia. sunt tamen ta-
 les forme annihilabiles. et sic non sunt simplici-
 ter perpetue. sicut enim tales forme ex nihilo pro-
 ducuntur ita etiam naturaliter ex nihilo deinde
 esse possunt nisi conseruetur a prima causa omni-
 um rerum.

Arguitur. Impossibile est deum
 de nouo mundum pro-
 ducere ergo non est mundus de nouo productus
 Antecedens probatur quia quisquid de nouo pro-
 ducitur mutatur vel per se vel per aliam deum. sed de-

us est immutabilis ergo non potest mundum de
 nouo producere et sic mundus erit perpetuus secundum veritatem
 ut probant rationes philosophi in textu. Dicendum quod est
 duplex agens. Aliquod est naturale quod agit
 per formam naturalem sicut ignis aqua. et sic
 verum est quod nullum agens aliquid producit abs-
 que sui mutatione. Aliud est agens intellectuale
 quod agit per formam conceptam in mente et
 hoc est duplex. Aliquod est agens intellectuale
 perpetuum et eternum. et hoc potest aliquid de no-
 uo facere absque omni mutatione sui. quia potest
 ab eterno aliquid concipere quod velit produ-
 cere aliquem effectum in aliquo determinato tem-
 pore tali vel tali. et sic est dicendum de deo qua-
 tum ad creationem mundi quia deus ab eterno
 concepit quod velit producere mundum in hoc tem-
 pore in quo produxit. Aliud est agens intellectu-
 ale non eternum sed creatum a deo. et hoc po-
 test producere nouum effectum absque mutatione
 sui quam nunc habet cum producit effectum. sed
 non potest producere aliquem effectum absque om-
 ni mutatione. quia non est eternum. ergo non
 potest habere conceptum eternum. sed in tempo-
 re incipit concipere. et per consequens mutatum
 est. Ex quo soluitur istud sophisma. deus voluit
 producere mundum ab eterno. quia hoc complex-
 um ab eterno potest ad duo referri. Uno modo
 refertur ad illud verbum voluit. et sic sophisma
 est verum quia deus ab eterno voluit producere
 mundum in tempore. Vel hoc complexum determi-
 nat hoc verbum producere. et sic est falsum quia
 deus non voluit producere ab eterno mundum
 quia voluit producere mundum in tempore id est
 in principio temporis.

Arguitur. Posita sufficienti cau-
 sa in actu ponitur effe-
 ctus. sed deus est sufficienti causa. et est ab eterno
 no. ergo mundus fuit ab eterno. Dicendum
 quod duplex est agens scilicet agens per naturam
 et posito tali agente sequitur effectus nisi ali-
 quid impediatur talem causam. Aliud est agens
 per intellectum et voluntatem. et tunc maior est
 falsa. quia non oportet posito tali agente pon-
 ere effectum quia hoc agens non agit sicut po-
 test sed sicut vult. et ideo potest sibi determinare
 tempus agendi. sicut domificator non semper domifi-
 cat quando potest sed quando vult. Et hoc perti-
 net ad perfectionem cause quod non solum determinet
 sibi effectum sed etiam determinat sibi tempus

*Hic agens nate dicitur per 2a ad 2o et ma et
 per 2o et 2o corp. ut 2o corp. magis
 ut 2o p. 2o corp. magis per 2o ad
 lapis agens nate per 2o ad 2o corp.
 magis per 2o ad 2o corp.*

*Hic dicitur 2 quod per 2o ad 2o et ge
 necat sibi. per 2o ad 2o potest agere
 et voluit et dicitur per 2o ad 2o
 ad a per 2o ad 2o et per 2o ad 2o
 a per 2o ad 2o et per 2o ad 2o
 et alii per 2o ad 2o et per 2o ad 2o
 per 2o ad 2o et per 2o ad 2o*

demōstrari non p̄t ex qua dēp̄cet duratō mūdi. Secūdo q̄ demonstrans abstrahit ab hic et nūc sed mūdus est aliquid singulae. ergo mūdum in cepisse non potest demōstrari.

Arguitur Omne p̄ductum habet p̄ncipiū. sed mūdus est p̄ductus ergo habet p̄ncipiū. Tūc sic nullū habens p̄ncipiū est eternū. sed mūdus habet p̄ncipiū quia est p̄ductus. ergo non est eternus. Dōm q̄ duplex est p̄ncipiū. s. effectiū et duratiōnis tūc dicendū est q̄ posito q̄ mūdus sit etern⁹ ad huc habet p̄ncipiū effectiū. s. deum sed nō habet p̄ncipiū duratiōnis quia nō esset aliqua duratō ante mūdum. Ad formā autem argumēti dicendū est q̄ nihil habens p̄ncipiū est cēnū quia si p̄ncipiū capiatur p̄ncipio effectiua tūc maior est falsa et minor vera. si veto p̄ncipio duratiōnis tūc maior est vera et minor falsa. et sic ē ibi fallacia equocatiōnis. Et simile est de sole et lumie et de pede et vestigio quia si sol fuisset ab eterno tūc lumen solis nō haberet p̄ncipiū duratiōnis quia simul fuisset cum sole tamen adhuc haberet p̄ncipiū causalitatis. s. soles. Similiter est dicendū de vestigio pedis. Circa quod est cōsiderandum q̄ est duplex agens quod dam quod agit p̄ motum successiū. et tale necesario precedit suū effectum in tempore. quia oportet esse motum mediū inter effectum et agēs. exēpli gratia. Si edificator fuisset ab eterno nō tamen potuisset domus fuisse ab eterno. q̄a edificator primo p̄ponit ligna anteq̄ constituat domū. Sed causa siue agens instantaneum potest simul p̄ducere suū effectum. ut dictum est de lumine solis et sole. et talis causa est deus. et idē potuit mundum ab eterno p̄duxisse.

Arguitur Nihil quod factum est p̄ creatiōnem est eternū. sed mūdus est factus p̄ creatiōnem ergo nō est eternus. Maior p̄batur quia in creatiōe ē sequitur post nō esse. ergo res que creatur prius est s̄ nō esse et postea sub esse. Dicendum q̄ nō ē preterite esse potest intelligi dupliciter. Uno modo s̄m tempus. et sic maior est falsa quia nō oportet in illo quod creatur nō esse preterite esse s̄m tempus potest enim causa agens instantanee simul p̄ducere suū effectum. Alio modo aliquid preterite alterum s̄m naturam. et sic in illo quod creatur nō esse preterite ē. Cuius ratio est quia quod creatur prius intelligitur nō creatum anteq̄ creari

et sic nō esse preterite esse. Et hoc nō esse non fundatur in aliquo ipsius creature sed in potentia creatantis quia si potentia creatantis capiatur ab solute tūc prius intelligitur res nō esse q̄ esse. et ideo ista p̄positiō mundus est ex nihilo exponit negative q̄a ante mūdum nō p̄cessit aliqd.

Arguitur Si mundus esset etern⁹ tūc aliquid esset simile dō duratiōe. Dicendum q̄ eternitas capitur dupliciter. Uno modo p̄prie s̄m q̄ est incōmunicabilis vite tota simul et p̄fecta possessio. et sic nihil creatum potest esse eternū. quia omne creatum habet successione in suo esse vel ad minus s̄m operatiōnem. quia nullius creature operatiō potest esse simul. Alio modo aliquid dicitur eternū participatiue inquantum scilicet semper durat. quibus et iam successinam habeat operatiōnem. et sic potuit mundus fuisse ab eterno. et ergo si mund⁹ fuisset ab eterno fuisset deo adequat⁹ in duratiōe. et tamen non haberet p̄fectam duratiōnem eternitatis sed solum participatiōnem eternitatis.

Arguitur Illud est impossibile quod posito sequitur impossibile. sed posita eternitate mundi sequuntur multa incōuenientia ergo mūdum fuisse ab eterno ē impossibile. minor probatur quia tunc non esset deuentum ad hunc diem. quia infiniti dies p̄cessissent hunc diem. modo infinitum non est p̄terabile. Dicendum q̄ iste dies capitur dupliciter. Uno modo ut est determinatus terminus temporis. et sic non fuisset deuentum ad hunc diem posita eternitate mūdi. Alio modo capiuntur iste dies ut est pars infiniti temporis. et sic etia; posita eternitate mundi fuisset deuentum ad hunc diem quia oportet tempus sibi mutem succedere et ideo deuenietur ad aliquam certam partē temporis.

Arguitur Si mundus esset etern⁹ tunc non esset deumine ad primū generans. et tūc nulla esset generatio quod est impossibile. Dicendum q̄ non est incōueniens q̄ procedatur in infinitū in agētib⁹ per accidens. sic autem est in causis generatiōnis. sed aliter est in causis subordinatis. ut dictum est in septimo huius.

Arguitur Etiam sequeretur q̄ actu essent infinite anime rationales. sed nō est infinitū in actu. q̄ nō ē

Handwritten marginal notes in a smaller script, including the word 'Quem' and various philosophical or theological arguments.

... quod habet et p... ab eterno... Dm pmo... qd si essent infinite anime...

possibile mundum fuisse ab eterno. Dm pmo qd si essent infinite anime adhuc non esset infinitum materiale qd impugnat aristoteles. Secundo potest dici secundum Platonem qd fuerit transpositio animarum post certum tempus. Quia Plato dixit qd post triginta sex milia annorum anime separatae iterum intrarent corpora et sic non crearentur novae anime sed antiquae redirent ad corpora prius habita. Tertio potest dici secundum Averroes qd omnes essent una anima quia unus intellectus esset omnium hominum. Quarto dicitur qd non oportet adhuc qd si mundus sit eternus qd anime rationales sint infinite qd ut habetur in primo celi mundus constituitur ex quatuor elementis et quinta essentia nec quas partes essentielles mundi non enumerantur anime et sic est possibile mundum fuisse ab eterno qd enim anime non fuissent ab eterno.

Arguit Nos exprimitur regiones esse mutatas in terra. ergo mundus inceptus non potest in partibus universi sic etiam esse in toto. Dm qd quibus mundus potest mutari secundum tempus sic qd partes inhabitabiles fiunt habitabiles et e contra tamen ille pars non arguit mutatem totius universi. qd in una parte corrupti hoc in alia parte generat et e contra et simile est in partibus animalium qd partes materiales animales continue generant et corrumpuntur ut patet primo de generatione sed partes formales non mutantur.

Querit Verum mundus potest produci per actum agentis naturalis. Dm qd non. Quibus est duplex. Prima agens naturale producit aliquid per motum naturalem. secundum mundus non potest produci per motum naturalem ergo etc. Maior est manifesta et minor probatur qd in illo qd producit per motum naturalem supponit materia que est subiectum talis motus. secundum mundus non potest habere aliquam materiam ante suam productionem qd materia non est sine forma. ergo si presupponeret materia sic mundus esset antequam produceretur. Secunda ratio sumitur ex parte virtutis productivae qd nihil potest producere seipsum sed omne agens naturale spectat ad ipsum mundum sicut pars eius. si ergo agens naturale produceret mundum tunc produceret seipsum. Ex quo patet qd mundus est solum producibilis per creatorem qui in creatione producit tota substantia simul quia materia simul cum forma.

Arguit Effectus finitus potest produci a causa finita. si mundus est effectus finitus ergo potest produci a causa finita. Sed causa finita est creata et naturalis ergo potest produci...

ab aliqua causa naturali. Dm qd dupliciter producitur finitus effectus. Uno modo per naturalem mutatem que est ex materia supposita et sic est verum qd effectus finitus producitur a causa finita sicut homo qui est effectus finitus producitur ab homine qui est causa finita. Alio modo producitur effectus finitus modo supernaturali. sine materia supposita sicut per creatorem et sic effectus finitus necessario producitur a causa infinita vel a virtute infinita.

Arguitur Partes universi moventur ab aliquo naturali agente sue movente ergo etiam totum universum. Dicitur negando consequentiam quia non est simpliciter ratio est quia una pars universi potest preexistere alteri parti et sic potest naturaliter aliam partem movere sicut nunc de facto celum movet ista inferiora sicut etiam persistit ipse. Sed totum universum nihil persistere potest in terra naturali.

Arguitur Virtus corporum celestium potest agere in animam rationalem ergo multo magis in omnia alia corpora ergo potest producere mundum. Ans probatur quia affectiones anime rationalis mutantur penes mutationem corporum celestium. Dm qd dupliciter aliquid agit in alterum. Uno modo directe quasi seipsum patiens recipit in se formam agentis et sic scilicet non potest agere in animam rationalem quia qualitates per quas agit celum in ista inferiora sunt corporales ut calidum frigidum que non possunt recipi in anima rationalem. Alio modo aliquid agit in alterum indirecte quia scilicet agens agit in alterum cui reliquum coniungitur et sic celum potest agere in animam quia agit in sensus inferiores quibus anima coniungitur.

Querit Verum aristoteles posset dici hereticus in hoc qd posuit mundum esse ab eterno. Et videtur qd sic qd dixit contra fidei. Dm qd nullo modo ex ista positione potest dici hereticus et hoc propter tres causas. Prima quia dixit verum secundum Thomam interdebatur enim dicere qd mundus non incepit per naturalem motum qd est verum sic enim procedunt sue rationes. Secunda causa est quia ante fidei datam nullus fuit obligatus ad servandum fidem secundum tempus aristoteles fidei notum fuit data per christum nec lex vetus in qua habetur articulus de creatione mundi obligabat gentiles sed solum israelitas quibus promulgata fuit. Tercia quia pertinacia facit hereticum sed aristoteles non fuit pertinax in ista.

... habet... mundus... anime... aristoteles... hereticus... gentiles... israelitas...

V. Dicitur sit que quot... sit dicitur ad dicitur... Octauis.

Octauis.

optime qd pbat ex primo topicoy ubi dicit q mundu fuisse ab eterno est pblemata neutp. Al bertus tn dicit cum errasse et dicit q homo fuit ergo errare potuit sicut alius homo.

Principiu autem co.

2 tractat

Iste e scds tractatus huius octavi libri in q potest q aristoteli ostendat q est deueniendu ad ali quem primu motu et primu motu. Hic coseque ter ondit editiones pmi motoris et pmi motus vult ergo ostendere q primu motus e sempiternus et primu mouens est immobile ppetuu et vnum. Circa hoc pmo ponit vna diuisione quintime. hie. Deince excludit quatuor puora mebra appro bay. oquinu membru. Est ergo ista diuisio circa dispositiorem entiu. qz vel omnia entia sic se habent in vniuerso q omnia qesaut. et sic est pmi membru. Vel sic se habet q oia mouent qd e scdm membru. Vel sic se hnt q quedu semp mouetur et quedu semp quiescit. Et hoc se tripliciter intelligi. Vno mo q illa que mouent semp mouentur. et illa que qesaut semp quiescit sic q no est aliqua res que qng moueatur et qng quiescat et hoc est terciu membru. Vel aliqua qng mouetur et qng quiescit sic q omnia q quiescit apta natura sunt moueri et omnia que mouetur apta natura sunt quiescere sic. s. q no est aliqd in vniuerso quod semp mouetur et hoc est quartu. Vel qnto mo aliqua mouentur et aliqua quiescit sic tam q aliqua semp mouetur et nunq quiescit. et aliqua sunt immbilia et nunq mouent. et aliqua sunt que qng mouent et qng quiescunt. et istud vltimu membru dicit veram dispositiorem entium quia aliqd in vniuerso e quod semp mouetur sicut celum fm aristoteli. et aliqd est in vniuerso quod e immobile sicut anima nobilis q mouet celu. aliq sunt in vniuerso que qng mouetur et qng quiescit sicut elemeta et mixta. Et dicit notanter q in vniuerso est aliqd quod e immobile. et no dicitur q est aliqd quod semp quiescit quia puu motor no pprie quiescit q vis sic immbilis qz no e aptus natus moueri fm ergo istud quintu membru hoc est verum qd ppositum est. s. q e aliquis motor sempiternus. x q est aliqd moues immbile.

Queritur Vtr sit idem que dicitur sit dispositiorem entiu et que sit diuisio circa dispositiorem entiu. scdm q no quia solum vltimu membru est dispo itio entiu. sed omnia quinque mebra sunt diuisio circa dis

positiorem entiu. Et si querat quot sunt dispositi edes entiu. Dicendum q vna que ponitur in qnto membro. Et si queratur quot sit membra circa dispositiorem entiu. Dicendum q sunt quin qz vt patet

Omnia igitur quies.

Hic excludit aristotiles quatuor membra per ordinem et primo primu. et vult q ad philosophum naturalem non spectat disputare contra istud primu membrum ppter tria. Primo quia non est disputandum contra illum qui indiget sensu sed dicens omnia quiescere indiget sensu. ergo contra eum non est disputandum. Maior patet primo topicoy ubi dicit aristoteli q non est disputandum contra positiones de quibus dubitans indiget sensu vel pena. quia qui indiget sensu id est qui negat aliquod quod est manifestum ad sensum illi ostendendum est ad sensum illud quod ipse negat. Maior probatur quia aliqua moueri ad sensum est manifestum.

Arguitur Contingit quadoqz contra dicere illi quod apparet ad sensum. sicut solem esse bipedalis quantatis qd tamen est falsum. Dicendum q sensus capie dupliciter. Vno modo fm q est debite pportio natus ad suu sensibile. et sic no contingit contra dicere sensui quia tuc sensus vere iudicat de suo sensibili. Alio modo accipitur sensus fm q est multum distans a suo sensibili. et sic ppter distantiam non semper vere iudicat de suo sensibili. et tuc contingit contradicere sensui. sic autem est de iudicio quantitatis solis cuius quantitate p sensum iudicamus bipedalis figure.

Et de toto aliquo.

Hic ponit secundam rationem quia qui concedit istud membrum no solum destruit scientiam naturalem. sed omnem scientiam. quia qui dicit omnia quiescere negat motum. sed omnis scientia fit per aliquem motum quia p demonstratorem que est ad min motus rationis. Item qui negat motum tollit omne ens. cum ergo omnis scientia fit de ente ergo negans motum negat omnem scientiam.

Queritur Vtrum qui tollit motum tollit omne ens. scdm q ens capie dupl. Vno mo p ente mobili sicut hic accipit in sbeato istius scie. et tuc manifestu e

Scis

Sprou

Marginal notes on the right edge of the page, including fragments of text from the adjacent page.

qui tollit motu tollit esse ens. s. mobile. Alio
 modo capitur ens dicitur et tunc est distinguendum de
 motu qui vel accipitur motus dicitur sicut in q. omnis
 actio dicitur motus et sic est verum q. tollit om-
 nem motu. i. actione etiam tollit omne ens. q. s.
 non est aliqd. ens sine operatione cum operatio sit si-
 nis. Alio modo accipitur motus specialiter p. mo-
 tu physico. Et sic potest aliqd. tolli dupl. Uno
 modo ad nostram cognitionem et sic iterum est verum q.
 qui tollit motu tollit omne ens. quia omne ens
 cognoscitur a nobis p. motu. Alio modo p. intelli-
 gi simpliciter et absolute et sic est falsum q. sunt
 multa entia immobilia. Tercia ratio stat in hoc
 nulla scientia disputat contra illas positiones que
 negant principia scientie sed q. dicit omnia q. scie-
 re negat principia huius scientie quia in scientia
 naturali presupponit p. principio q. aliqua mouet.

aliqui tollit

ad idem
mouetur
causati

Secunde autem omnia dicitur
 hic dicitur excludit secundum membra que ponebat ab
 eademo q. dicit omnia semper moueri. Et deinde di-
 citur quod suam positionem sustinuit. positio autem sic
 reprobatur quia contra negantes principia non est dis-
 putandum sed dicitur omnia moueri. negat. princi-
 pia scientie naturalis que presupponit in scientia
 naturali q. natura est principium motus et quie-
 tis. Ad id tunc dicitur q. ista secunda opinio minus
 pugnat scientie naturali q. prima quia que est p.
 uario motus et quietas est minus manifesta q.
 habitus et sic prima opinio repugnat manifesta
 us scientie naturali q. secunda.

Et dicunt quidem.

Consequenter ostendit quod istam opinionem ponebant
 antiqui. et dicitur q. mos eorum fuit que
 dicebant hoc latere sensum. s. q. omnia semper mo-
 uerentur. et ideo quibus sensum appareret nobis
 q. aliqua quiescant tamen adhuc illa sunt veritatez
 mouentur. sed dicitur aristotele q. non difficile est obijce-
 re contra eos que non specificabant de quali motu
 esset intelligendum. Hoc est manifestum de quibus-
 dam motibus q. non semper sunt sicut sunt motus
 grauium et leuium.

Neque enim augeri.

Hic ponit rationes contra predictam opinionem. et pri-
 mo quo ad motum augmenti. secundo quo ad motum
 alterationis. tertio quo ad motum localem. Quod ad
 primum reuertitur positio q. augmentum esset. et dicitur.

un. dicebat enim q. si aliquid augeret in aliquo tempore
 q. etiam augeret p. qualiter pre illius. et tunc non sen-
 tiret augmentum quod fieret in modica parte et imperis
 sed aristotele vult q. non oportet q. si fiat augmentum in
 aliquo tempore q. tunc fiat p. qualiter pre illius. et sic
 et hoc probatur per tria signa. Primum est de guttis cau-
 tibus lapidez q. p. gutte non cauatur lapide sed
 disponunt ad cauationem. sed ultima gutta cauatur
 lapide hinc in se videtur primam guttam. Secundum
 est de motu nauis q. quicquid duo p. trahere vna
 nauis sed vnus non potest eam trahere nisi solus disponit
 ad tractandum et quoniam alius venit tunc sic trahit na-
 uis. Tercium est de plantis nascentibus in lapidibus
 q. plantę gerunt in lapides diuidunt lapidem ab
 inuicem sed non diuidit lapis in principio sed in fine
 ergo etiam contingit aliqd. disponit ad augmentum
 et postea augeri.

Similiter autem est in al-

hoc probatur q. non est semper alteratio continua tribus
 modis. Prima stat in hoc in illo non est continua
 alteratio quod simul totum alteratur. sed contingit simul
 aliqd. subiectum alterari sicut contingit aqua fil-
 terari. ergo non continetur congelari sic q. semper fit
 at illa congelatio.

Arguitur

Omnia motus est successiuus ergo
 non potest aliqd. simul alterari
 Sed q. ista propositio contingit aliqd. simul al-
 terari potest dupl. intelligi. Uno modo sic q. talis al-
 teratio non fiat nisi aliqua successione. et sic non est
 textus intelligendus q. aqua non potest congelari in msta-
 ti. Alio modo dicitur aliqd. simul moueri p. proterum
 ad motum localem q. motus localis preterit per par-
 tes spacii. et sic primo est per unam partem spacii
 deum per aliam et sic per aqua congelari sic q. non primo
 una pars et deum aliam successiuo congelat. et ideo talis al-
 teratio secundum aristotele dicitur velocis. Secunda ra-
 tio stat in hoc quia omnis motus requirit terminum
 naturam terminum. sed habito termino cessat motus. et
 ergo non potest aliqd. continue alterari. Maior pars
 q. omnis motus est de cetero in ceterum. sed contra
 tria sunt determinata q. oportet motum esse in terminum
 natura. Minor pars per aristotelem primo de generatione et cor-
 ruptione q. dicitur q. habitibus. i. formis extrinsecis in ma-
 teria cessat omnis motus. Tercia ratio sumitur ex
 quodam experimento q. videtur in rebus q. multa sunt
 que non continue mouentur sicut lapis non fit cetero ut
 ducitur vel molitur p. temporis longitudinem. et ideo
 non fit continua alteratio.

Handwritten marginal notes at the top of the page, including 'ad 2' and 'ad 3'.

quod mouet seipsum vel quod est omnino immo-
bilitate primo ergo aristoteles declarat maiorem et illam
declarat mouetur et primo premitte tres diuisio-
nes mouentiu et mobilitu vt ex illis possit decla-
rare maiore. Prima diuisio e mouentiu et mobi-
litu quedam mouet et mouetur p se et quedam p
accidens et accipit hic p accidens fm qd cohibet
dit sub se motu fm prem. Secda diuisio est eoru
que mouetur p se quedam mouent a seipsis sicut
animalia quedam ab alio sicut manimara. Terc-
tia diuisio est illoz que mouetur tam a se ipsis
q ab alijs alia mouentur fm naturam alia ex-
tra naturam a violento.

Quociens enim ipsa

Hic manifestat vltima diuisionem triplis primo
in his que mouentur a seipsis sicut in animalib-
us et hoc dupliciter scilicet fm totum et fm ptes. p-
tenti totu animal violente moueri et potest totu
animal naturaliter moueri qn em animal mo-
uetur sursum tuc totu animal mouetur violente
et qn totu animal mouetur deorsum tuc totum
mouetur naturaliter. Secdo manifestat hoc in p-
tibus quia in p-ibus animaliu aliqis est motus vio-
lentus et aliquis naturalis qn em ps animalis
mouet sicut a natura eius instituta e tuc mouetur
naturaliter sicut qn homo curat ceuta versus
ante et brachia versus retro si aut fieret curata-
tura opposita tuc esset motus violentus fm pte
Tercio manifestat hoc in his q mouetur ab alio
quia ignis mouet naturaliter sursum et violen-
te deorsum

Arguitur Motus animalis sursum
est naturalis ergo male dicitur qd sit violentus. Ans patet qa est natura
le qd aia mouet ad omne dnam positoms // Di-
stodu qd motus animalis capis duplr. Vno mo-
do p compatem ad totu animal et sic etia motus
sursum e naturalis qd talis motus naturaliter fit
ab anima q mouet corp ad omne dnam positio-
nis. Alio mo compatet motus animalis ad corp
animalis em et sic motus sursum e extra natura
animalis qd est extra naturam corpis ipsi am-
malis mouetur em corpus animalis naturaliter
fm naturam elementi pdominantis sed hoc elem-
tum est extra ergo naturaliter mouet deorsum

Et maxime moueri

Hic aristoteles manifestat ipsam maiore pmi se

nis s q emne qd mouet ab alio mouet. Et pmo
dicit in qbus hoc est manifestu et dicit q mani-
festu est hoc in illis q mouent p violentiam sicut
patet tercio ethicoz ex diffinitio violenti. Quia
violenti est qd mouetur ab extrinseco passo no
conferente vim.

Maxime autem dubi

Hic aristoteles ostendit in quibus est dubiu qd illud quod
mouet ab alio mouet. Et vult qd in grauius et
leuib- dubiu est quia grauius et leuia mouent se
ipsa et em mouent naturaliter quia vt videtur no
apparet a quo extrinseco mouant. Pro deducto
ne istius aristoteles probat quatuor rationibus qd grauius
et leuia no mouet seipsa quare. Prima stat in h-
mouere seipsa p-inet ad eodem vite s grauius et le-
uia no sunt viuentia qd et maior p- quia fm
aristotilem in pmo et tercio de anima viua dif-
ferunt a no viuentib- qd viua mouet seipsa. Secda
est stat in hoc quociens mouent seipsa pnt face se
stare et quiescere s grauius et leuia no pnt se face
re stare et quiescere qd solum quiescunt in termino
motus qd et maior patet qd animalia p appen-
ditu faciunt se mouere et etia stare. Tercia est stat
in hoc illud qd mouet seipm non habet termina-
tum motu et hoc ideo qd illud determinat sibi mo-
tu ex fantasia et appetitu s grauius et leuia hnt
determinatu motu qd grauius mouent deorsum et
leuia sursum ergo no mouet seipsa. Quarta est
stat in hoc nullu pfectu continuu mouet seipm s
grauius et leuia snt pfecte eadem ergo et. Ma-
ior patet qd qd mouet seipm diuidit in mouens et
motu et sic no est pfecte continuu.

Arguitur Animal e pfecte continuu qd
male dicebat oppositum in
vltima rone. Dm qd aliqd dicitur continuu duple
Vno mo formaliter qd ptes eius copulane ad ali-
que terminu eodem et sic animal e pfecte continuu.
Alio mo aliquid dicitur continuu formaliter et si-
naliter simul dicitur em aliquid finaliter continuu
in ordine ad motu et sic animal no est pfecte co-
tinuu tuc em dicitur pfecte continuu qn vna pte
mota totum mouetur sicut patet in ligno fm qd
di. it aristoteles duodecimo metaphisice. Continuū e ai-
ius motus est vnus et sic animal no e pfecte conti-
nuu quia potest vna ps moueri alia no mota

Sed accidit hoclem

Quia aristoteles supra dixit qd grauius et leuia non

neq[ue] p[er] motu[m] s[ed] s[ed] in materia alio[quin] et argu[n]t[ur] d[omi]n[u]m et argu[n]t[ur] d[omi]n[u]m? d[omi]n[u]m? v[er]u[m] q[uo]d p[er] motu[m] l[oc]u[m] e[st] p[er] nat[ur]a[m] et d[omi]n[u]m
 q[uo]d motu[m] p[er] nat[ur]a[m] et d[omi]n[u]m? q[uo]d motu[m] p[er] nat[ur]a[m] et d[omi]n[u]m? q[uo]d motu[m] p[er] nat[ur]a[m] et d[omi]n[u]m?

graue genitū igitur si generans cā illius mot⁹
 hoc autē nō p[er]tingit in animalib⁹. q[uo]d ad al[ia] genitū
 non statim sequitur motus ipsius sed hoc animal
 incipit moueri ex fantasia et appetitu. Quā ge
 nerans p[er] se moueat sic patet q[uo]d illa dicitur cā p[er]
 se q[uo]d habet suā similitudinē in effectū. cū ergo ge
 nerans et genitū sint similia sic patet q[uo]d generans
 est cā efficiens p[er] se. Sed q[uo]d remouēs phibēs nō
 dat aliquā formā effectū. ideo solū mouet p[er] acci
 dens. Etiam in eodē genē cā potest dari cā mot⁹
 grauiū et leuiū s[ed] diuersas cās sicut in genē cā
 efficientis. primū efficiēs grauiū et leuiū ē de⁹ de
 inde virtus celestis et post hoc primū generans
 et ultim⁹ forma ipsi⁹ genitū q[uo]d dicitur grauitas.
 Dicitur tū graue potius moueri a generante q[uo]d
 ab alijs causis. q[uo]d actō debet potius attribui vni
 uoco agenti q[uo]d equoco. cū ergo de⁹ et corpora ce
 lestia sint mouentia equoca ideo non debet eis
 attribui actio

Arguitur Ita p[ro]positio omne q[uo]d mo
 uetur ab alio mouet p[ro]p
 ta est in septimo huius. ergo male hic resumitur
 Dicendū q[uo]d alie ibi p[ro]bat[ur] q[uo]d hic q[uo]d ibi p[ro]bat
 in generali. hic at p[ro]bat applicando eā ad diuer
 sas sp[eci]es motus et ad diuersa mobilia. tam ad
 mobilia q[uo] mouentur violente q[uo] ad alia q[uo] mouē
 tur p[er] se ut patuit circa textum.

Arguitur Nil mouet a nō ente. s[ed]
 generans quicq[ue] nō est. et
 ergo nō potest mouē genitū. D[omi]n[u]m q[uo] q[ui]s ge
 nerans nō manet in genito s[ed] substantiā tū ge
 nerans semp[er] manet manēre genito s[ed] virtutē
 q[uo] virtus generantis saluat in genito. et hoc in
 forma substantiali ipsius genitū. q[uo] ex forma sub
 stantiali aduenit sibi quedā virtus subeffectiua
 ad motū. Et simile ē de virtute formatiua in ge
 neratōe animalis q[ui]s em̄ animal post q[uo] semē
 desatsum est motuā m[ul]tomin⁹ sic generatō ani
 malis. q[uo] virtus animalis conseruat in virtute
 feminali que est desata ab animali.

Arguitur Mouēs et motū debet eē
 s[ed] si generans quicq[ue] multū
 distat a genito. ergo nō mouet genitū. D[omi]n[u]m
 q[uo] q[ui]s quicq[ue] distant s[ed] substantias localiē non
 tū distant s[ed] virtutē. q[uo] virtus generantis sem
 p[er] manet cōiuncta genito ut iā dictū est.

Arguitur Motus naturalis ē ab in
 trinsecō. sed generans est ex
 trinsecō genito. ergo nō p[otes]t dici moueri naturalē
 q[uo]d p[otes]t s[ed] q[uo]d p[otes]t

a generante. D[omi]n[u]m q[uo] motus grauiū et leuiū
 nō est naturalis s[ed] gen⁹ cā efficiētis. q[uo] sic ē ab
 extrinsecō est tū naturalis in genē cause mate
 rialis. et hoc sufficit q[uo] materia etiā est natura
 ut dictum est in secō huius. et ideo dicitur talis mot⁹
 passue naturalis et nō actiue.

Hoc autē dupliciter.

Postq[uam] p[ro]p[ri]e declarauit maiorē principalis eodē
 s[ed] q[uo] omne q[uo] mouet ab alio mouet. hic p[ro]ter de
 clarat minorē. s[ed] non est p[ro]cessus in infinitū in
 mouentibus et motis. sed est deueniendū ad ali
 q[uo]d primū q[uo]d est mouēs seip[s]o. Deinde addit q[uo]
 q[uo] si sic deueniatur ad aliq[uo]d tale mouēs q[uo] tunc
 etiam deueniet ad aliq[uo]d q[uo]d est simple[iter] immobile
 primo ergo ostendit q[uo] nō omne q[uo] mouet ab alio
 mouet in infinitū. Secōdo q[uo] nō omne mouēs mo
 ueat ibi adhuc at. Circa primū duo presupponit
 primū est diuisio mouentū. s[ed] q[uo] aliq[uo] mouet vir
 tute p[ro]p[ri]a sicut mouēs primū q[uo] quicq[ue] p[otes]t mouē
 re p[er] multa media. et quicq[ue] p[otes]t vni tū. Sed s[ed] ē cō
 patio mouentū. q[uo] primū mouens mouet ma
 gis q[uo] scōm. et hoc probat dupl[ic]e. Primo quia p[ri]mū
 mouens mouet scōm et nō eōdē. Secōdo q[uo] scōm
 nō potest mouere sine p[ri]mo. et tō istō est
 q[uo] in mouentibus subordinatis scōm mouēs ha
 bet esse et mouere a primo mouēre. sicut patet de
 causis vniuersalib⁹ q[uo] anima nobilis habet eē a
 deo et celū habet causalitatem ab aīa nobili.

Siergo omne quod

Hic ostendit principale p[ro]positū. et hoc duabus rō
 nibus prima. Si esset p[ro]cessus in infinitū in mo
 uentib⁹ et motis tūc omnino nullus esset mot⁹
 q[uo]d est cōtra sensum. Aliis p[ro]bat[ur] q[uo] sicut dixit
 scōm suppositio scōm mouens nō mouet nisi p[ri]mū
 primū mouens. sed in infinito nō est primū. ergo
 si esset p[ro]cessus in infinitū nō erit primū mouēs et
 p[ro]sequens null⁹ erit motus

Amplius autem et.

Secōda rō stat in hoc si esset p[ro]cessus in infinitū in
 mouentib⁹ et motis tūc o[mn]is mouēs erit instrumē
 tale. q[uo] de tōe mouētis instrumētalis ē q[uo] non h[ab]et
 motū nisi moueat a p[ri]ncipali mouēre. sed solum
 primū mouēs nō h[ab]et virtutē mouēdi ab alio. s[ed] a
 seip[s]o. ablato ergo p[ri]mo mouēre o[mn]is mouēs h[ab]et mo
 tum ab alio. et hoc ē instrumētale. et q[uo] instrumē
 tū nō mouet nisi virtute p[ri]ncipalis agētis. si ergo

q[uo]d p[otes]t s[ed] q[uo]d p[otes]t

t 2

non est primum quod mouet illa instrumenta nul-
lus erit motus.

Iuxta autem hec dicta.

Hic consequitur et probat quod non omne mouens mo-
uetur et ideo aliqui hic faciunt secundam principalem rati-
onem quod si esset processus in infinitum in mouentibus et
motis tunc omne mouens moueret si non est primum
sed solum primum mouens est quod non mouet sed hoc est
impossibile quod si omne mouens moueret vel moue-
ret per se vel per actus. Non per actus quod probat tribus
rationibus. Prima est. Si omne mouens moueret per
actus tunc reingeret quicquid non esse motum sed hoc est
prius et probatum quod probatum est quod motus est semper
nub. Sequela per quod quod per actus est sit non esse cum
non sit necessarium. Si ergo omne mouens moueret per
actus tunc per non mouet sed mouens non mouet nisi
si moueat ergo reingerit hoc mouens non mouere et
sic tollit omnes motus. Et est hic notandum quod acci-
dens hic loquitur secundum opinionem antiquorum quod dicebant
quod solum illud mouet quod remouetur quod est verum de
mouentibus corporis sicut celum mouet ista inferi-
ora per suum motum. Antiqui enim non nouerunt immate-
rialia.

Et rationabiliter acci-

Hic ponit secundam rationem que stat in hoc in per actus
conuincit si unum inueniatur sine alio tunc aliud
potest inueniri sine ipso sicut homo et albedo. si
mouens mobile et instrumentum sunt per actus con-
binata ergo sicut mouens quicquid mobile sine moue-
te sicut patet de terra que est mobilis sic quod tamen non
mouet ita cetera inueniunt aliquid mouens quod non
est mobile et sic erit aliquid mouens immobile quod per
accidens non mouetur.

Unde et anaxagoras

Tertio probat idem testimonio anaxagore qui po-
nebat intellectum impassibilem et immixtum ut ipse
moueret omnia alia existia in chaos confuso cum
ergo iste intellectus secundum anaxagoram est immobilis
sic ad minus est aliquid immobile quod non moue-
tur per accidens.

Acuero si non secundum.

Hic probat duabus rationibus quod non omne mouens
mouetur per se. Et stat prima in hoc. Si mouens mo-
uetur per se vel hoc esset eadem species motus qua mo-
uet sed hoc est inconueniens quod tunc primum primum

tur et docens doceret. Vel hoc fieret secundum aliam speciem
motus. scilicet quod mouens moueret una specie motus
et moueret alia specie et tunc quod species motus non sunt
infinite oportet quicquid deuenire ad illam speciem motus
qua mouens mouetur et sic sequitur idem inconueniens
quod prius.

Amplius autem magis.

Hic ponit secundam rationem que stat in hoc. Si omne
mouens per se mouet ergo idem erit in actu et in po-
tentia quod unumquodque est in actu secundum quod mouet et
in potentia secundum quod mouetur. Si ergo idem mouet
et mouet ergo idem est in actu et in potentia. Nunc
ergo probat ex omnibus istis quod si non est processus in
infinitum in mouentibus et motis ergo deuenire ad
aliquid quod mouet a se primo et non ab alio.

Queritur.

Ut sit deuenire ad aliquid mouens seipsum. Dominus quod
sic qua non est perire in infinitum in mouentibus
et motis sicut in textu est dictum ergo oportet
deuenire ad aliquod quod non mouetur ab alio.

Arguitur.

In septimo dictum est quod omne quod mouetur ab
alio mouetur ergo nihil mouetur a seipso. Di-
cendum quod aliquid moueri a seipso potest dupliciter
intelligi. Uno modo a se primo in se totum et hoc
est impossibile quia sic idem esset in actu et in po-
tentia respectu eiusdem. Alio modo potest intelligi quod
aliquid moueat seipsum secundum partem et sic animal di-
citur mouere seipsum quia anima mouet corpus et
sic est in proposito quia illud mouens seipsum de quo
accidit hoc loquitur est ipsum celum quod dicit anima
tum per assistentiam anime nobilis et celum mo-
uet seipsum gratia anime et mouet gratia corporis celestis.

Arguitur.

Celum solum mouet ergo male
si quod mouet seipsum. Quia
tenet quod quod solum mouet non mouet. Dominus quod ce-
lum capere duplice. Uno modo absolute et secundum se et sic
celum non mouet seipsum sed solum mouet ab alia nobi-
li. Secundo modo accipit celum cum inclusione anime nobi-
lis et sic hoc totum est mouens seipsum. Hic est de corpore
aialis quod non mouet seipsum si capiatur per se. secundum ex-
clusionem anime si mouet seipsum si includatur anima.

Arguitur.

Ex istis sequitur quod celum esse anima
tunc probat quod primum est animatoz
quod moueant a seipsis et hoc non uenit in iatis
quod lapis non mouet a seipso. Dominus quod duplice ali-
quid mouet seipsum. Uno modo sic quod per mouens
inest toti per formale inherenti et sic anima aialis

1^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
2^a mouens se ipsum
1^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
2^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
et per motum
1^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
2^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
et per motum
1^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
2^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
et per motum

1^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
2^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
et per motum

1^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
2^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
et per motum
1^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
2^a mouens se ipsum et hoc est primum et mouens ab alio
et per motum

mouet animal. Alio modo aliquid mouet seipsum ubi mouens non inest per formalem inheretiam. sed per assistentiam et virtutem. sic anima nobilis mouet celum et celum mouet seipsum gratia anime nobilis. Et hoc est quod alij sic dicunt quod dupliciter aliquid est animatum. Uno modo per informationem quia si habet animam que dat corpori esse actum. et sic celum non est animatum. Alio aliquid est animatum per assistentiam siue per intimitatem et virtutis mouentis. et sic celum dicitur animatum quia anima nobilis mouet ipsum celum influendo suam virtutem in oriente in quo refidet anima nobilis. Et sic loquitur aristoteles de animacione celi. quod potest et multis passibus philosophi dicit esse philosophus in duodecim metaphisica quod celum mouet a primo motore sicut appetitum a suo appetibili. ergo sequitur quod celum est appetens et deus est appetibile eius. si appetitus non est sine cognoscendo. ergo oportet ponere animam cognoscentem in celo. Item secundo celi philosophus dicit esse celum esse animatum. et hoc probans quod celum habet in se sex diuersas positiones quod solum accidit animatis. et hoc item probat plato et etiam doctores christiani vident consentire. Quod tamen celum non sit animatum per informationem per haberi autoritate et eodem autoritate damasceni dicitur esse confidant cum patre eorum dyabolo qui dicitur celum animatum. Et hoc sic probatur quod omnia anima vitetur corpe propter bonum anime. sicut anima rationalis coniungitur corpori ut accipiat scientias et virtutes per corpus. et hoc ideo quod deteriora sunt gratia meliorum modo corporis deteriora anima. Si ista vniuerso non potest esse propter bonum anime ipsius. et si quod sic probatur quod in anima corporis celestis sunt due operationes. scilicet intelligere et mouere. sed propter nullam eorum oportet animam esse unitam corpori per informationem. non propter mouere quia anima alligata corpori per informationem minus mouet quam anima coniuncta per assistentiam. et hoc ideo quod anima coniuncta corpori per informationem fatigatur ad motum corporis. et ideo anima que non est coniuncta corpori per informationem potest plus mouere. Nec etiam propter intelligere quia talis anima non sumit rationem a sensibus sicut anima rationalis. Et hoc ideo quia impossibile est tale corpus habere in se sensum quia tunc esset corruptibile. Si autem delectare recipere scientiam per corpus oportet quod corpus habeat sensum quod impossibile est in celo. Et inquitur quod propter nullam utilitatem anima potest vniuerso celo informari. et ergo non videtur sibi

per informationem sed solum per assistentiam.

Arguitur Moueri secundum partem est commune omnibus animalibus ergo non est proprium celo. consequentia tenet quod quod est proprium vniuerso non potest pluribus conuenire. Dicendum quod aliquid mouere secundum partem intelligitur dupliciter. Uno modo generaliter secundum quod illa pars mouens in se tota per informationem vel assistit et sic moueri secundum partem est esse animalibus et celo quia pars mouens se per informat partem motam vel assistit ei. Alio modo aliquid mouetur secundum partem sic quod mouens assistit mobili tunc et sic moueri secundum partem est proprium celo. quia anima nobilis non informat celum sed assistit sibi.

Arguitur Primum mouens est simpliciter immobile. ergo male dicitur quod primum mouens moueat seipsum. Dicendum quod duplex est mouens primum. Aliquod est quod est simpliciter primum et extra genus. et hoc est simpliciter immobile sicut deus qui omnia mouet absque hoc quod moueatur. Aliud est primum mouens in genere quod est anima nobilis mouens celum. et hoc mouens potest dupliciter capi. Uno modo cum inclusione celi. et sic est primum mouens se ipsum. Alio modo accipitur hoc mouens secundum se et sic etiam est omnino immobile et de hoc mouere dicitur postea in textu quod est mouens immobile.

Queritur Verum anima celi potest mouere celum vel anima animalis potius moueat animal. Dicendum quod potentia motus potest ex duobus attendi. Uno modo penes inheretiam ipsius mouentis et sic anima animalis potius mouet animal. quia anima animalis inheret animali. sed anima celi non inheret celo per informationem. Alio modo attenditur potentia penes illa que requiruntur ad motum. et tunc anima celi potius mouet celum quam anima animalis mouet animal. quia motus animalis est ex appetitu quem appetitum mouet appetibile. ut patet tertio de anima. Sed anima celi mouet propter summum appetibile quod est ipse deus. sed anima animalis mouet alio propter singulare appetibile.

Non ergo necesse est.

Hic consequenter ostendit quod si deueniatur ad aliquod mouens seipsum sicut dictum est tunc adhuc deuenietur ad aliquod mouens omnino immobile. quia pars mouentis seipsum est omnino immobilis. ex simpli gratia sicut nunc dicitur est quod celum cum anima

aliquid mouet seipsum

Handwritten marginal notes on the left edge of the page.

nobili est mouens seipm iam a resto. vult pbare q vna ps mouentis seipm est immobilis. s. amna nobilis. Circa hoc primo pbat q totum mouens seipm no mouet seipm fm totum. et hoc duabus rationibus. Prima est Si totu moueret et totu moueret tuc idem moueret eo motu quo mouetur quia vna ps mouet et illa ps mouetur. ergo idē mouet et mouetur. Secūda ratio quia tuc idem erit in actu et in potentia respectu eiusdem quia mouēs fm q huiusmodi ē in actu et motu fm q hūmōdi est in potentia sed idē esse in actu et in potētia respectu eiusdem implicat contra dictōem quia quod est in actu habet formam fm quam est in actu et quod est in potentia non habet formā fm quā ē in potentia.

Questio 100

Quod autē non con-

trahit a resto. excludit illos motus quibus possit aliquid operari q ps mouens etiam moueretur. hō tū potest dupliciter cōcipi. Uno mō q ps mota moueret ptem n. ouentē et eōtra reciproc. sicut si dicerem q anima nobilis moueret celū. et celū iterum moueret animā nobilem. vel sic q illa ps mouēs moueret seipm. Istos errores excludit. pmo primū quatuor rationibus. Prima stat in hō quia si sic tūc nō esset primū mouens. quia illud dicit primū mouēs quod est p̄p̄quius primo in mobili simpliciter. Sed si quelibet ps istius mouentis esset eque p̄p̄quius primo immobili. sic nō esset aliquid istoz primū mouens. Secūda ratio si ps mouēs moueretur hoc sic p̄ actūs sicut nūc cōtingit in animalibus vbi anima p̄ actūs mouetur sed quod p̄ accidens ē contingit nō esse. ergo contingeret illā non moueri. et tūc erit ad minus aliquid immobilis. Tercia ratio ē. Si mouēs iterū moueretur ab alia pte mota tūc quō nullus erit motus. quia tū illa ps nō mouet nisi moueretur et contingit ipam nō moueri. ergo etiā quando non mouet. Quarta rō stat in hoc. Si idē moueret et moueretur fm eūdem motū tūc idem esset in actu et in potentia qd est impossibile.

Atuero neq; primo.

Hic ostendit aliā ptem. s. q ps mouentis immobilis nō mouet seipm. et hoc duabus rationibus. Prima stat in hoc qd si anima nobilis moueret seipm ipsa tūc separata a toto etiā moueret seipsa qd quid cōuenit alicui naturalitē hoc uenit sibi semper. sed hoc est impossibile. qd tūc totū nō esset primū

mouens seipm sed vna ps. qd est extra predicta. Secūda ratio est nullū totū p̄ mouere seipm nisi gratia p̄is sicut pbatū est. sed ps separata a toto est quoddā totū. ergo non potest mouere seipm. sed oportet illā ptem etiā diuidere in ptem mouentē et motā. et sic ps illius p̄is ad mū esset immobilis vel erit p̄cessus in infiniū.

Quoniam autē mo-

uētis seipm ad inuicem cōmūantur. Quo ad primū dicit q tūc due sunt ptes mouentis seipm scz ps mouēs tūc que ē immobilis et ps mota tūc que nō est ex necessitate mouens aliqd aliud. quia si sic tūc illa ps esset mouens seipsam.

Arguitur

celum est mouēs ista inferiora et est motum ab anima nobili. ergo ps mota est vltimus mouēs. Sed q aliqua ptem celi nō mouere intelligitur dupliciter. Uno mō quia non mouet alia ab eo separata. et sic est falsum. Alio modo quia non mouet aliam ptem sibi cōiunctam. et sic est verū quia ista inferiora quous moueantur a celo tam celi nō est pars istoz inferioroz sicut anima nobilis est pars celi capiēdo celi cū inclusionē anime nobilis.

Contacta autem.

Hic ostendit p̄is quomō ad inuicem cōiungatur et vult q nō possunt cōiungi p̄ cōtinuatōnem quia tunc vno moto etiam moueretur alterum quia cōtinuū est cuius motus est vnus. sed habet se ad inuicem p̄ contactū. et hoc si ambe ptes habeant magnitudinem tūc est cōtactus q̄ritatis et si vnū habeat q̄ritatē alterum nō tūc est cōtactus fm virtutē et nō fm q̄ritatē.

Dubitationē autē ha-

bitationē autē habet circa predicta vna dubitationem. Ex quo etiā dictum est q mouens seipm diuiditur in ptem mouentē et motā. queritur si auferatur aliqua pars p̄ diuisionē a parte mouente vtrum residua pars posset mouere. Rōne aristotiles q nō. quia si pars mouēs diuideretur tūc nō seruariet eandē virtutem nec eandem naturam quā prius habuit. qd potentia naturalis sequitur naturam sed subtracta aliqua parte mouentis nō manet natura ergo nec vit.

Har aristoteles ponit illos modos quibus operari potest qd mouens est mouet

Quo huiusmodi mouet ad inuicem

ali

contacta autem

dubitatione autem habet

tus. quibus enim virtus mouentis mathematica est
diuisibilis in infinitum non tamen physice.

Manifestum igitur est.

Hic inferet conclusionem principaliter intentam
scilicet quod necesse est ponere aliquid mouens omni-
no immobile siue hoc sit pars mouentis seipsum
siue aliquid aliud.

Quoniam autem oportet.

Hic philosophus postquam inquisiuit quod est deum
dum ad unum primum mouens consequenter inquisi-
tit conditiones eius et ponit hic principaliter du-
as in hoc reuere scilicet quod primum mouens est perpe-
tuum et quod est unum. et primo refert quedam que di-
cta sunt. et primo dicit quod omne mouens
immobile sit perpetuum. quia anime animalium sunt
mouentia immobilia. quia per se non mouentur
et tamen non sunt perpetua mouentia quia mo-
uentur per accedens ad motum corporum. Hoc er-
go mouens quod non mouetur per accidens erit
omnino perpetuum sicut anima nobilis.

Manifestum est hoc

Hic intendit probare quod dixit scilicet quod primum
mouens est perpetuum excludens primo unam ra-
tionem que non valet ad probandum illud. et ista
quicquid non generatur nec corrumpitur est perpe-
tuum. sed primum mouens non generatur nec corrum-
pitur ergo est perpetuum. Dicit philosophus quod ista
ratio secundum formam non valet eo quod multa sunt non
perpetua que tamen nec generantur nec corrum-
pantur sicut est punctum vel albedo. quia quod per
partem mouetur hoc est corpus. sed punctum non est
corpus nec albedo. ergo nec generatur nec corrum-
pantur. Unde oportet adde in ratione quod nec per
se nec per accidens generatur nec corrumpitur hoc
est perpetuum.

Manifestum enim est.

Hic ponit veram rationem ad probandum propo-
situm. et est ista motus per quem aliqua sunt et ali-
qua non sunt est perpetuus. sed effectus perpetuus
non potest esse nisi a causa perpetua. ergo etiam oportet
primum mouens esse perpetuum. consequentia tenet
quia effectus non est diuersior sua causa. Ma-
ior patet quia generationes et corruptiones rerum
perpetuantur posita perpetuitate mundi quam phy-
sicus probat. Et non potest dici quod multa mouent
ita motus aut prima mouentur per se et corrumpuntur
et sic est hoc et non mouentur per se locum.

ita consequenter se habentia sunt causa talis mo-
tus infiniti. quia tunc idem esset causa sui ipsius
ex quo enim ista mouentia succedunt sibi sic sunt
mobilia et ista succedentia mobilia sunt causa om-
nis motus. ergo causarent illum motum in se ipsis
et ideo his positis tunc adhuc oporteret ponere
unam aliam causam que esset causa illorum mobilium.

Si quidem igitur perpe-

Hic consequenter ostendit secundam conditionem scilicet
scilicet quod hoc mouens perpetuum est unum. et hoc probat
duabus rationibus. quarum prima est ista. In his
que sunt secundum naturam semper accipiendum est il-
lud quod est nobilius et melius. quia natura sem-
per facit aliquid secundum quod melius est. sed melius est
unum esse perpetuum mouens quam multa. ergo natura
ordinauit unum perpetuum mouens et non multa
minor patet quia peccatum est fieri per plura quam
potest fieri per pauciora. Sed unum perpetuum suf-
ficit ad omnem motum igitur et est.

Manifestum est igitur.

Hic ponit aliam rationem que est ista motus qui
fit a diuersis mouentibus non est unus. sed mo-
tus qui fit a primo mouente est unus. ergo non
fit a pluribus mouentibus. Maior patet quia
quando unum mouens corrumpitur et aliud gene-
ratur. tunc oportet interuenire quietem inter cor-
ruptionem primi mouentis et generationem secun-
di mouentis et pro illo tempore non erit motus
quia non est mouens. Minor est manifesta quia
motus celi est unus quia circularis.

Ex quibus est scire.

Hic ex predictis inferet unam aliam conditionem
que est ista quod primum mouens nec est mobile per
se nec per accidens. Et stat ratio in hoc quicquid
mouet motu sempiterno hoc nec mouetur per se
nec per accidens. sed primum mouens mouet motum
sempiterno ergo nec mouetur per se nec per acci-
dens. probatur quia quod per se mouetur vel per ac-
cidens hoc fatigatur. sicut patet de animalibus ani-
malium. Sed quod fatigatur necesse est quandoque
deficere a mouendo quia per fatigandem vietus di-
minuitur. si ergo mundus debet manere in uno sta-
tu vel in una dispositio. ergo primum mouens sit
omnino immobile sic quod nec per se nec per acci-
dens moueatur dispositio enim inferiorum mobilium dependet ex
motu celi. et ergo si motus celi non maneret in

Quartus.

Una dispositio etiam oportet mutatdem fieri in istis inferioribus et sic non maneret unum in eodem statu

Non est autem scdm

Hic excludit obiectum p qua aliquis potest arguere q motores orbium et planetarum ad minus mouentur p accidens et si sic tunc no mouentur motu sempiterno quod est falsum quia prius mouens simplicitate mouens celum hoc mouet motu raptus omnes inferiores speras cum animabus nobilibus ergo ad minus oportet esse oces animas nobiles moueri cum suis orbibus Soluit philosophus hanc obiectionem sic duplis vter aliquid mouetur p accidens. Uno modo sicut quia scilicet mouetur p accidens ad motum illius quod mouet vel quod ab eo mouetur et sic anima nobilis no mouetur p accidens sicut anima non mouetur p accidens ad motum illius corporis quod talis anima mouet sicut anima hominis mouetur p accidens ad motum hominis et sic anima nobilis non mouetur p accidens quia non mouetur cum corpore quod mouet. Alio modo aliquid mouetur p accidens ratione alterius scilicet ratione superioris motus et sic etiam anime mouentes inferiores speras mouentur p accidens quia omnes speras simul mouentur ideo etiam motores talium simul mouentur p hoc ergo est dicendum q hoc non potest moueri motu perpetuo quod mouet per accidens sicut sed hoc potest moueri motu perpetuo quod p accidens mouetur ratione alterius superioris.

Acuero si aliquid est

Hic consequenter philosophus reprobat secundam periculum quartum membra predictae diuisionis scilicet q omnia nata sunt quiescere scilicet probat q est aliquid motus sempiternus et hoc probat duabus rationibus quarum prima stat in hoc. Primus motus est penitus immobilis ergo mouet motu perpetuo. Antecedens probatur est confectio tenet quia posita causa in eadem dispositione semper ponitur et effectus sed primus motus cum sit immobilis et infatigabilis habet semper eandem dispositionem ad mouendum ergo mouet motu sempiterno. Secunda ratio stat in hoc generatione et corruptione inferiorum sunt perpetue et ergo oportet primus motus esse perpetuum. Consequencia tenet quia perpetuus effectus semper habet causas

8m

perpetuum cum effectus non sit dignior causa. si motus celi est causa generationis et corruptionis inferiorum ergo non potest esse motus generationis et corruptionis perpetuus nisi motus celi sit perpetuus.

Arguitur

Philosophus videtur hanc monstracione argui. quia primum probatur q primus motor est perpetuus ex motu iam probatur motus esse perpetuum ex motore. Dicendum q hic non est arguendo quia in circulacione est processus ab eodem ad eum sed sic non est huius quia prius probatur primus motorem esse perpetuum ex sempiternitate motus in communi sed hic probatur primus motum esse sempiternum ex perpetuitate motoris et sic non est hic arguendo vel dicendum q prima demonstratio est demonstratio quia sed ista est demonstratio ppter quod.

Manifestum igitur.

Hic concludit principalem conclusionem totius secundi tractatus scilicet q vltimum membrum vix quintum fuit verum quia est aliquid mouens immobile et est aliquid motus perpetuus et aliqua quoadque mouentur et quae que sunt.

Queritur

Inter preter primus mouens seipsum sic tenent ad aliquid quod primus mouens omnino immobile. Dicendum q sic cuius ratio est quia si est aliquid mouens seipsum tunc ad minus pars illius mouentis seipsum est immobilis non tamen similiter sicut in animalibus ubi pars mouens etiam per accidens mouetur sed ista pars mouentis seipsum scilicet celi nec mouetur p se nec p accidens quia coniungitur celo non p informatioem sed per assistentiam. Ex quo patet q in hoc processu philosophus adducitur sub diuisione scilicet q oportet ponere aliquid mouens omnino immobile vel opus aliud esse immobile quod est pars mouentis seipsum. Et ex hoc textu non probatur efficaciter q est aliquid mouens separatim extra genus omnino immobile sed hoc efficaciter probatur in duobus membris philosophiae et ita illa ratio ubi posita ab aristotele super istam rationem hic posita ubi sic dicit q mouens primus mouet se per appetitum ergo oportet ponere aliquid aliter appetibile quod est omnino immobile et ideo preter primus mouens est aliquid quod mouens extra genus omnino immobile quia semper appetibile est prius mouens q appetens ut patet terto in anima. Appetit enim mouens immobile in genere quod est anima nobilis afflicta primo in

Hic dicitur
ad hoc dicitur

Aliter dicitur

14 qd dicitur p motus dicitur motus sicut dicitur
2 motus dicitur q dicitur de motu dicitur
3 qd dicitur q dicitur
4 qd dicitur q dicitur
5 qd dicitur q dicitur
6 qd dicitur q dicitur
7 qd dicitur q dicitur
8 qd dicitur q dicitur
9 qd dicitur q dicitur
10 qd dicitur q dicitur

De motu primi mouens in causa motus quod est deus et ideo mouet celum per quod causat ista inferis ora. Unde sequitur qd anima nobilis adhuc mouetur ab aliquo appetibili quod est deus.

Philicorum

folio xxxv

Bit vnu oris. toto vno

mobili extra genus in causalitate quod est deus et ideo mouet celum per quod causat ista inferis ora. Unde sequitur qd anima nobilis adhuc mouetur ab aliquo appetibili quod est deus.

Arguitur Non oportet ponere mouens omnino immobile quia primum mouens seipsum sufficit ad saluandum omnem motum. Dicendum qd primum mouens seipsum accipit dupliciter. Uno modo secundum se secundum quod non habet ordinem ad primum immobile et sic non mouet quia ab lata prima causa auferretur omnes posteriores et dicitur supra. Alio modo accipit primum mouens seipsum secundum quod subicitur influxui primi immobilis et sic est verum quod mouet omnia alia posteriora et sic patet quod tale mouens seipsum nullo modo mouet subterfugio primo mouente quia primum mouens seipsum mouet propter aliquod appetibile quod est primum mouens simpliciter.

Primum mouens seipsum in se

Arguitur Anima nobilis intelligit se esse et mouet se et similiter potest argui de primo mouente. Dicitur qd motus accipitur dupliciter. Uno modo proprie pro motu physico secundum quod corpora mouentur ut dicitur sexto huius et sic intellectus non mouetur quia non est corpus. Et sic intelligere non est moueri. Alio modo accipitur motus generaliter prout se extendit ad quamcumque operationem et sic intelligere est moueri sed primo modo accipitur hic motus.

Arguitur Primum mouens extra genus applicat suam virtutem celo in mouendo ipsum sicut anima nobilis. Sed anima nobilis in mouendo celum videtur moueri per accidens ad motum celi ergo et deus. Dicitur qd nec anima nobilis nec primum mouens immobile extra genus mouetur per accidens. Est tamen ista differentia in istis mouentibus quia mouens immobile extra genus non est in circumferentia primi mobilis sicut differentie sicut anima nobilis quia primum mouens immobile extra genus est infinitum et ubique et quousque anima nobilis applicat suam virtutem solum ad unam partem celi tamen quia illa pars est continuata alijs partibus sic ad motionem illius partis sequitur motus omnium partium et sic influxus anime nobilis semper fit in una parte celi in oriente. Est ergo illa influentia semper in una parte secundum situm sed non secundum subiectum quia anima nobilis semper est in oriente et sic est in uno situ tamen influat in aliam et aliam partem sibi precise suppositam que partes sibi succedit ad finem orientis.

Queritur Verum sit vnum oriens in toto vniuerso vel sint plura. Dicendum quod oriens accipitur dupliciter. Uno modo formaliter ex parte situs que habet anima nobilis et tunc est vnum oriens quia ille situs anime nobilis non variatur sed manet in oriente. Alio modo accipitur oriens materialiter ex parte partium celi que sunt in tali situ et sic est aliud et aliud oriens quia partes sibi inuicem succedentes non sunt eadem.

Ut vnum oriens in toto vniuerso vel sint plura. Dicendum quod oriens accipitur dupliciter. Uno modo formaliter ex parte situs que habet anima nobilis et tunc est vnum oriens quia ille situs anime nobilis non variatur sed manet in oriente. Alio modo accipitur oriens materialiter ex parte partium celi que sunt in tali situ et sic est aliud et aliud oriens quia partes sibi inuicem succedentes non sunt eadem.

Arguitur Aristoteles in sua probatione presupponit falsum quia presupponit perpetuitatem motus quod est falsum. Dicendum quod non impedit quod quandoque ex falso inferatur verum iuxta illud ex falso verum ex vero nisi verum hoc tamen verum potest inferri alijs modis probari sicut prius tactum est.

Regula de

Arguitur Physicus non habet determinatum ex de primo motore sed metaphisicus. Dicitur quod quousque sunt idem primus motor extra genus et prima causa secundum eam tamen differentie secundum formalem rationem in consideranda quia primus motor refertur ad motum et ideo de ipso secundum quod huiusmodi physicus tractat qui tractat de ente mobili. Sed de prima causa secundum quod huiusmodi tractat metaphisicus qui determinat de ente et de eiusdem entis. Unde patet quod metaphisicus tractat de primo motore sub ratione prime cause et non sub ratione primi motoris.

Primum mouens in toto vniuerso vel sint plura. Dicendum quod oriens accipitur dupliciter. Uno modo formaliter ex parte situs que habet anima nobilis et tunc est vnum oriens quia ille situs anime nobilis non variatur sed manet in oriente. Alio modo accipitur oriens materialiter ex parte partium celi que sunt in tali situ et sic est aliud et aliud oriens quia partes sibi inuicem succedentes non sunt eadem.

Quero aliud facie

Postquam philosophus in priori tractatu probauit quod est aliquod primum mouens immobile perpetuum et vnum et quod primus motus est perpetuus nunc in hoc tertio tractatu et in sequenti vult determinare quis sit primus motus et hoc in isto tractatu et quale sit primum mouens in sequenti tractatu primo ergo proponit intentum secundo exequitur propositum dicens primo quod oportet considerare utrum sit aliquis motus quem contingit esse infinitum et continuu et quia talis motus est sempiternus tanquam a mouente immobili factus ideo est necessario primus quia ante sempiternum nihil est.

Ut vult metaphisicus quod sit primum mouens et quale sit primum mouens

Tribus autem existit

Hic exequitur propositum et primo probat quod motus localis sit primus sed probat quod motus localis sit primus primum quod probat tribus rationibus primo per se probat

Ut primo probat quod motus localis sit primus et quod motus localis sit primus

*motu. Secundo per distinctionem prioris et posterioris. Tercio ex ordine momentu et mobiliu
 Circa primu ponit duas rationes. prima stat i hoc
 probatur est plus q aliq motus est sempiternus
 ergo est aliq motus primus. Sed talis motus non
 potest ee augmentatio qz augmentatio presupponit
 alteracionem cu oporteat prius alimentu alterari
 et anqz iungat alio alteratio at presupponit motu
 localem qz si alterans semp fuisset eque ppin
 quu alterato tuc semp fuisset facta alteratio. si
 ergo fiat alteratio de nouo qz q de nouo iungatur
 alteratu alteranti. hoc at fit p motu localem
 ergo ille motus est primus.*

Octauus *Explicit aliquid de esse huius et hoc*
3° pfectio

*motu. Secundo per distinctionem prioris et posterioris. Tercio ex ordine momentu et mobiliu
 Circa primu ponit duas rationes. prima stat i hoc
 probatur est plus q aliq motus est sempiternus
 ergo est aliq motus primus. Sed talis motus non
 potest ee augmentatio qz augmentatio presupponit
 alteracionem cu oporteat prius alimentu alterari
 et anqz iungat alio alteratio at presupponit motu
 localem qz si alterans semp fuisset eque ppin
 quu alterato tuc semp fuisset facta alteratio. si
 ergo fiat alteratio de nouo qz q de nouo iungatur
 alteratu alteranti. hoc at fit p motu localem
 ergo ille motus est primus.*

motu. Secundo per distinctionem prioris et posterioris. Tercio ex ordine momentu et mobiliu
 Circa primu ponit duas rationes. prima stat i hoc
 probatur est plus q aliq motus est sempiternus
 ergo est aliq motus primus. Sed talis motus non
 potest ee augmentatio qz augmentatio presupponit
 alteracionem cu oporteat prius alimentu alterari
 et anqz iungat alio alteratio at presupponit motu
 localem qz si alterans semp fuisset eque ppin
 quu alterato tuc semp fuisset facta alteratio. si
 ergo fiat alteratio de nouo qz q de nouo iungatur
 alteratu alteranti. hoc at fit p motu localem
 ergo ille motus est primus.

et pfectum est plus imperfecto.
Quare quonia mo. *hic probat q motus localis e prior fm oes istos motus prioris. et primo fm primu modu. et hoc sic*
 Illud est plus primo mo a quo no aueritur subsistendi pntia. Sed sic est d motus localis. q bene sequitur si alteratio est tunc motus localis est. et iteum. si augmentatio est motus localis est. sed no e contra si motus localis est alteratio est qz lapis potest moueri localit absqz hoc q alteretur. et augmentetur.

hic ponit secundam rationem q stat in hoc ois alteratio fit p motu localem. ergo motus localis e prior alteracione consequentia probat q alteratio fit fm qualitates sensibiles s fm opinionem antiqua pntia pia omnium qualitate sunt raritas et densitas. Sicut raritas et densitas sunt p motu localem. qz in rarefactione e motus ad maiore locu in densificatione est motus ad minore locu. sicut qd augetur accipit maiore locum q illud quod dimminuitur.

Amplius omnium patet
 hic ponit secundam rationem q stat in hoc ois alteratio fit p motu localem. ergo motus localis e prior alteracione consequentia probat q alteratio fit fm qualitates sensibiles s fm opinionem antiqua pntia pia omnium qualitate sunt raritas et densitas. Sicut raritas et densitas sunt p motu localem. qz in rarefactione e motus ad maiore locu in densificatione est motus ad minore locu. sicut qd augetur accipit maiore locum q illud quod dimminuitur.

Adhuc etiam tempore.
 hic probat q motus localis sit prior alijs motibus tempore et hoc sic. Omne ppetuum est prius tpe no ppetuo. sed motus localis est ppetuus et ppetuus motus celi. ergo est prior tpe alijs motibus. Na io: patet quia ppetuum habet in se omne tps. ergo est prius quocunqz non ppetuo. Nam patet q motus localis circularis potest etiam continuari in magnitudine finita sicut in sexto dictum est et nullus alius motus.

Arguitur
 Primum dictu e de vno q rarefactio et densificatio sunt sine motu. locali ergo male dicitur q sunt cum motu locali. Sed q rarefactio et densificatio accipiuntur duplici. Vno mo put sunt in corporibus actu preexistentibus sicut farina condensat aqua et sic semp sunt per motum localem q oportet sicut eina localem moueri ad locum aq. et sic loquitur hic phs q loquitur sicut antiq q dicebat q densitas fiet p congregacionem corporum et raritas per segregacionem corporum. Alio mo accipiuntur rarefactio et condensatio fm q absolute se tenet ex pte materie et sic pnt fieri p solu motu alteracionis vt in aq. calefacta q fit rare p solam alteracionem.

Sed in vno quidem
 hic consequenter excludit quadam obiectionem que est motus localis videtur esse posterior in tempore sicut patet in animalibus que primo generantur deinde augmentantur et tercio alterantur in humoribus et ultimo mouent localiter. Respondit phs q qn motus localis et motus generacionis in vno subiecto concurrunt tunc motus generacionis et alij motus precedunt motum localem. vt dictum e in animalibus. Sed quando in diuersis separatim experiantur tunc motus localis est prior alijs motibus. sicut patet in celo in quo non concurrunt generatio quia est factum p creatorem. et sic in illo motus localis precedit omnes alios motus quia ille motus est causa omnium aliorum motuum.

Amplius et hoc consi.
 hic probat idem q motus localis e primus. distinguitur modis prioris et posterioris. et vult q aliqd si plus alio replet qntu nunc sufficit. Vno mo illud est prius quo no exite no ceit alia s illud sine alijs. ita q no auerit subsistendi pntia. et sic at e prius hie. Sed mo aliqd si prius tpe q tunc illud si prius qd est remotius a pnti nunc. Tercio modo aliqd dicitur prius fm substantiam sive in perfectione sicut actus est prior potentia

Omnino at videtur.
 hic probat tertium scilicet q motus localis est prior omnibus alijs pfectione. et hoc duobus primis modis. scilicet quia motus localis habet in se virtualiter duas. prima illud quod est posterioris generacione est prius pfectione. sicut motus localis e posterior generacione q est prior pfectione. maior pty qz in naturali generacione fit pressus ab imperfecto

hic probat idem q motus localis e primus. distinguitur modis prioris et posterioris. et vult q aliqd si plus alio replet qntu nunc sufficit. Vno mo illud est prius quo no exite no ceit alia s illud sine alijs. ita q no auerit subsistendi pntia. et sic at e prius hie. Sed mo aliqd si prius tpe q tunc illud si prius qd est remotius a pnti nunc. Tercio modo aliqd dicitur prius fm substantiam sive in perfectione sicut actus est prior potentia

*motus localis e prior fm oes istos motus prioris. et primo fm primu modu. et hoc sic
 Illud est plus primo mo a quo no aueritur subsistendi pntia. Sed sic est d motus localis. q bene sequitur si alteratio est tunc motus localis est. et iteum. si augmentatio est motus localis est. sed no e contra si motus localis est alteratio est qz lapis potest moueri localit absqz hoc q alteretur. et augmentetur.*

ad perfectum minor patet quod generata prius generatur antequam localiter moveatur sicut dictum est de animalibus animal enim solum incipit motum localem postquam perfectum est. Hec sic illud est perfectius quod reperitur in perfectioribus hoc motus localis reperitur in perfectioribus ergo ille motus est perfectior. Maior patet quod perfectio et perfectibile debent proportionari ubi est ergo altius perfectibile ibi est altior perfectio. Minor patet quod solum motus localis reperitur in animalibus perfectis quod animalia imperfecta sunt immobilia.

Arguitur Prima intelligentia est prior generatione et tamen non est imperfectissima sed perfectissima. **Respondetur** quod prima intelligentia est bene prior creatione sed non generatione quod non generatur sed creatur. In illa ergo que accipitur per generationem non est quod illa que sunt priora generatione sunt imperfectiora.

Et quia nequaquam hic tangitur secunda ratio principalis que stat in hoc ille motus est perfectior qui minus remouetur a mobili sed motus localis est huiusmodi ergo etc. Maior patet quod remotio forme significat imperfectiorem. Minor patet quod motus localis solum remouet ubi sed ubi non pertinet ad substantiam rei et ideo per motum localem nihil abijatur quod spectat ad substantiam mobilem per diminutionem autem remouetur quod pertinet que oritur ex natura rei quod ex materia per alterationem remouetur qualitas que etiam oritur ex natura rei quod ex forma sed per motum localem nihil abijatur quod est ex natura rei.

Maxime autem manifeste

hic patet tertio quod motus localis est prior ex parte mouentium et mobilium et stat ratio in hoc ordo motuum sumitur ex ordine mobilium quod prima subiecta habent prima accidentia sed mobile quod mouetur motu locali solum scilicet celum est primum inter mobilia ergo etiam motus localis est primus.

Queritur Vtrum motus localis sit primus motuum. **Respondetur** quod sic. Cuius ratio est quod omnes alij motus ad minus presupponunt unum motum localem scilicet celi que sine tali motu non est aliquis alius motus possibilis.

Arguitur Generatio est prior motu locali. **Respondetur** quod motus localis et generatio possunt dupliciter comparari. Uno modo ad illud in quo simul inueniuntur.

et sic motus generationis est prior et tamen hoc tamen motus localis est perfectio prior quod est ultimus generatio et ratio illius est quod oportet rebus prius generari antequam moueatur localiter. Alio modo comparantur in diuersis et in vniuersali et sic motus localis est simpliciter primus unde absolute dicendum est quod motus localis est prior omnibus alijs motibus que alij motus presupponunt motum localem ipsius celi cum ergo causa sit prior effectu sic motus localis est simpliciter prior omnibus alijs motibus. Et causa illius est quod celum est ingenerabile et ideo in ipso non possunt esse generatio et motus localis.

Arguitur Motus generationis est perfectior motu locali cuius tamen oppositum dictum est probatur quod motus habet suam perfectiorem et termino suo ad quem sed terminus generationis est perfectior scilicet forma substantialis que terminus motus localis que est ubi. **Respondetur** quod est duplex perfectio motus quaedam est perfectio intrinseca et illa sumitur per comparationem ad terminos qui sunt eiusdem rei cum motibus et sic motus generatio est perfectior motu locali et ista perfectiorem attendit loquens et ideo in postpositam est motus generatio ponit ante motum localem. Alia est perfectio in motu extrinseca que sumitur per comparationem ad mouens et mobile et istam perfectiorem attendit philosophus et sic motus localis est perfectior quod est perfectioris mouentis scilicet anime nobilis que est insatiabilis et etiam huius perfectius mobile quod est celi quod est incorruptibile.

Arguitur Posteriora via generatio nis non sunt perfectiora ergo probato est invalida. **Respondetur** quia senectus est posterior via generatio nis et tamen non est perfectior.

Respondetur est duplici primo quod senectus non est ultimum in generatione sed potius ultimum in corruptione. Cuius ratio est quia secundum aristotelem in fine de generatione in rebus generabilibus equalis est tempus generationis et corruptionis est ergo in animalibus unum tempus generationis et ultimum illius est perfectissimum et hoc tempus fortassis est in tricesimo quinto anno iuxta psalmistam que dicit quod numerus annorum ipsorum in ipsis septuaginta et si autem in poterant id est in hominibus completis octuaginta et sic hoc tempus est in tricesimo quinto aut quadraginta anno et tempus sequens est tempus corruptionis que tunc alii declinat a perfectione nature usque ad finem. Senectus ergo aduenit in fine circa tempus corruptionis. **Secundo dicendum**

Secundo 371

Secundo 371

Octavus.

¶ Sicut dicitur deinde metaphisice qd duplex est pfectio. Una est pfectio in bono. alia est pfectio in malo: sicut aliqs dicitur pfectus fur vel latro tuc est dicendum qd qd uis seneat non est aliqd pfectum in bono est in aliqd pfectum in malo.

Arguitur Generatio inferiorum est finis celi. Sed finis est pfectio: et his que sunt ad finem ergo motus istorum inferiorum est pfectio: et qd motus celi. Dicitur qd est duplex finis motus celi. Unus est finis proximus qui est notus apud philosophos et est generatio istorum inferiorum et talem finem non oportet esse pfectionem illius que sunt ad finem. Alius est finis ultimus est assimilatio ad deum sive plenitudo numeri electorum et talem finem non mouerit philosophi. et ille finis est melior his que sunt ad finem. et ex illo fine ultimo potest sumi ratio quare quandoqz motus celi desinet esse. qm erit numerus electorum completus.

Arguitur In isto libro philosophorum determinat de motu in celo ergo male descendit ad unum specialem motum scilicet localem.

Dicitur qd est duplex species alicuius. Una est que virtualiter includit totum genus. et tunc scientia tractans de genere potest descendere ad talem speciem. et talis species est motus localis inter species motus. quia motus et motus localis sunt eiusdem coitatis. quia omne quod non potest moueri localiter non potest alio modo moueri. Alia est species que non includit virtutem licet totum genus. sicut est motus generationis. quia non omne quod mouetur generatur. et a tali non licet descendere in scientia tractante de genere ad species. Sic etiam aristoteles dicit duodecimo metaphisice ad determinandum de substantia que est principalis species entis quodammodo virtualiter in se continens actus. sic etiam in libro de generatione descendit philosophus ad generationem elementorum. quibus tamen uniuersaliter determinet de generatione in illo libro.

Queritur Quis motus inter motus locales sit prior. Dicitur qd motus localis circularis est celi. probatur quia ille motus localis est prior qui est regulator. et perfectior. et quo alij motus regulantur et que est unum. et pfectus. sed motus circularis est solum regulator. et ipso alij motus mensuratur et est unum. et perpetuus sicut patet in textu. ergo ille est prior alijs motibus.

Arguitur Ordo motuum attenditur secundum ordinem magnitudinum ut patet primo celi. sed linea recta est prior linea

circulari. ergo motus rectus est prior motu circulari. minor patet quia linea recta est simplex et linea circularis est composita ex recto et curuo quia habet ordinem ad centrum. circa quod sumit concavitas eius. Dicitur qd linea circularis accipitur duplex. Uno modo secundum se et absolute et sic non est composita ex recto et curuo. quia linea circularis est simplex ut patet primo celi. Alio modo accipitur linea circularis per comparationem ad centrum. et tunc in ipsa assignantur rectum et curuum quia illa pars que respicit centrum est concava et que respicit superiorem partem est convexa. sed non accipiuntur concavum et curuum in linea circulari nisi quo ad nos. id signum cuius hoc quod est concavum sit etiam fieri curuum linea enim per unam reuersionem habet concavum et per oppositam habet convexum ut patet de obliqua flexibili.

Arguitur Totum est prius partibus sed motus rectus sit secundum totum et motus circularis secundum partes. quia celi non mouetur totaliter sed secundum partes. sed ista inferiora que mouentur recte mouentur secundum totum ergo motus rectus est ante motum circulare.

Dicitur qd non est simile de toto et de parte et de motu totius et partes. quia quicquid totum sit ante partes via pfectionis tamen motus totus non est ante motum qui sit secundum partes. quia motus secundum partes se habet ut actus in ordine ad motum qui sit secundum totum. et hoc ideo est quia quanto aliquid minus habet de mutabilitate tanto minus habet de potentia et plus de actu. cum ergo motus secundum partes habet minus de mutabilitate ergo habet plus de actu. et sic ex illa ratione motus qui est secundum partes precedit motum rectum qui est secundum totum.

Queritur quidē iuritur motus.

Postquam ostendit qd motus localis est primus motus. hinc consequenter vult ostendere quis sit ille primus motus localis. et quia necesse est illud motum esse perpetuum et continuum ostendit quis motus possit esse continuus. et tunc ostendit qd nulla mutatio potest esse perpetua nisi circularis ibi. Et autem contingit. Primo igitur preponit qd hinc intendit scilicet qd nullus motus potest esse continuus perpetuus et perfectus preter motum localem. et hoc sic probat. Nullus motus inter contraria potest esse perpetuus. Sed omnis motus preter motum localem est inter contraria. ergo

nullus motus præter localem potest esse perpetuus
 consequentia tenet in telarent. Maior probatur quia
 quoniam motus est inter contraria tunc est semper quies
 sub altero contrariis ex quo contraria adinvicem
 continuari non possunt sicut dicitur quod huiusmodi
 plura gratia quoniam aliquid movetur de nigro in album
 tunc est quies in albo quoniam non possunt adinvicem con-
 tinuari motus alterationis et migrationis. Ma-
 ior patet quia omnis motus præter motum localem
 habet terminum ad quem contrarium termino a
 quo sed motus localis præcipue circularis potest esse
 ab eodem ad idem ergo ille potest semper continuari

Similiter autem et in.

Hic ostendit quod idem est in mutationibus quod di-
 ctum est in motibus. si oportet etiam mem-
 re quietem inter duas contrarias mutationes quia
 inter duas contrarias generationes eiusdem specie
 ai necesse est interuenire tempus medium in quo res
 corripatur et circa hoc excluduntur tres obiectiones
 nes prima est quod terminus generationis non sunt con-
 trarij cum contraria sint termini positivi sed unus
 terminus generationis est non ens scilicet terminus a quo
 vult ergo adesto quod quibus terminus non sunt proprie
 contrarij sufficit tamen quod sint privative oppositi. Se-
 cunda obiectione est quia ratio principalis prædicta
 non videtur concurre mutationem quod illud quod non
 movetur non quiescit cum solum quies opponatur mo-
 tu sed quod movetur non movetur. Respondit philosophus quod
 quibus cessatio a mutatione non vocetur quies vocatur
 tamen immutatio et hoc sufficit. Tercia obiectione
 est. Si motus inter contraria essent contrarij tunc
 motus contrariaretur motui et etiam motus contra-
 rietur quieti et sic vni essent multa contraria.
 Respondit quod motus opponitur motui simpliciter contra-
 rie sed motus opponitur quieti quodammodo con-
 trarie scilicet privative

Amplius in generati

Hic ostendit quod impossibile est quod due opposite mu-
 tationes sibi invicem succedant nisi mediis tempore
 quod sic probatur quia si illud quod generatur statim
 corripitur tunc generatio esset frustra quia res
 generatur ut sit si igitur res statim generata corripitur
 peritur sic talis res frustra esset generata sed impos-
 sibile est aliquid esse frustra in re ipsa natura quia de
 et natura nihil facit frustra.

Quod autem contingit

Hic sequenter adesto ostendit quod nulla loci muta-
 tio potest esse continua aut perpetua nisi circularis et
 hoc probatur primo demonstratur. Secundo loquitur ibi con-
 trarietate autem. Primo probatur oppositum sed soluitur
 tres dubitationes ibi unde et dubitabit. Circa pri-
 mum ergo dicitur quod si aliquid motus sit perpetuus. Sto-
 calis. Vel ille motus est circularis vel rectus vel
 compositus ex utrisque. si ergo motus circularis et
 rectus non sunt perpetui vel continui ergo nec compositus
 est ex his. ideo dicit philosophus quod motus compositus est
 relinquendus. restat ergo solum probare quod motus re-
 ctus non est perpetuus et hoc probatur sic quia si sic tunc sic
 ret per magnitudinem finitam vel infinitam non super
 magnitudinem infinitam quia talis magnitudo non
 est ut patet ex hoc huiusmodi. si ergo est super magnitudi-
 nem finitam tunc non potest esse motus perpetuus nisi
 si per reflexionem sed motus reflexionis non est unum
 cum primo motu ergo non est aliquid motus rectus
 perpetuus. minor probatur duabus rationibus. scilicet quod mo-
 tus reflexionis non est unus cum motu directo quia
 tunc prima stat in hoc. Illa que dicitur finem spiritum non
 faciunt aliquid unum continuum sed motus reflexi-
 onis differt a motu principali scilicet recto finem spiritum
 ergo non est unus cum principali motu. Maior probatur
 quia veritas specifica est veritas nature si
 que dicitur natura simpliciter dicitur. Minor probatur
 quia motus rectus et reflexus habent terminos
 specificos distinctos ergo sunt specificos distincti. si
 tunc patet de motu sursum et deorsum per eandem lineam.
 Et iterum illi motus sunt contrarij ergo dicitur
 specificos et quod hoc posset aliquid negare. si illi mo-
 tus sunt contrarij ideo probatur hoc adesto sic quod quicquid
 mutuo se impediunt habent contrarietatem ad invicem
 sed motus rectus et reflexus se mutuo impediunt
 si fiant per idem spatium ergo non possunt esse unus
 motus sed contrarij motus.

Quod autem necesse est sta.

Hic patet secundam rationem et stat in hoc impossi-
 le est aliquid mobile in eodem instanti accedere
 ad aliquem terminum et recedere ab eodem sed per
 motum directum mobile accedit ad aliquem ter-
 minum a quo recedit per motum reflexum ergo non fi-
 unt in uno instanti sed in diversis. Sed tamen duo
 instantia semper est dare tempus medium ut patet
 sexto huiusmodi ergo mediat quies inter primum mo-
 tum et secundum sed ubi est quies media ibi non
 est unus motus ergo non est unus motus dice-
 ctus et reflexus. Maior principalis rationis pa-

Handwritten marginal notes:
 Hic ostendit quod si aliquid motus sit perpetuus. Sto-
 calis. Vel ille motus est circularis vel rectus vel
 compositus ex utrisque. si ergo motus circularis et
 rectus non sunt perpetui vel continui ergo nec compositus
 est ex his. ideo dicit philosophus quod motus compositus est
 relinquendus. restat ergo solum probare quod motus re-
 ctus non est perpetuus et hoc probatur sic quia si sic tunc sic
 ret per magnitudinem finitam vel infinitam non super
 magnitudinem infinitam quia talis magnitudo non
 est ut patet ex hoc huiusmodi. si ergo est super magnitudi-
 nem finitam tunc non potest esse motus perpetuus nisi
 si per reflexionem sed motus reflexionis non est unum
 cum primo motu ergo non est aliquid motus rectus
 perpetuus. minor probatur duabus rationibus. scilicet quod mo-
 tus reflexionis non est unus cum motu directo quia
 tunc prima stat in hoc. Illa que dicitur finem spiritum non
 faciunt aliquid unum continuum sed motus reflexi-
 onis differt a motu principali scilicet recto finem spiritum
 ergo non est unus cum principali motu. Maior probatur
 quia veritas specifica est veritas nature si
 que dicitur natura simpliciter dicitur. Minor probatur
 quia motus rectus et reflexus habent terminos
 specificos distinctos ergo sunt specificos distincti. si
 tunc patet de motu sursum et deorsum per eandem lineam.
 Et iterum illi motus sunt contrarij ergo dicitur
 specificos et quod hoc posset aliquid negare. si illi mo-
 tus sunt contrarij ideo probatur hoc adesto sic quod quicquid
 mutuo se impediunt habent contrarietatem ad invicem
 sed motus rectus et reflexus se mutuo impediunt
 si fiant per idem spatium ergo non possunt esse unus
 motus sed contrarij motus.

bet quia alias duo contradictoria essent simul ne
ta. quia quod accedit ad aliquem terminum nondum
est nec fuit in illo termino. Et quod recedit ab ali
quo termino hoc est vel fuit in eo. et hoc est quod
dicit philosophus in textu quod quoniam mobile videtur vno pun
cto signato in spacio ut duobus in actu tunc ne
cessesse est interuenire quietem. sic autem fit quando
vniu punctum est terminus motus directi. et ideo pu
ctum est principium motus reflexi

Unde et ad dubitatio

Hic soluit philosophus tres dubitationes. prima est
ista ponantur duo spacia equalia. et signentur pu
cta in medio cuiuslibet spacij. et sint duo mobilia
eque velocia quorum vniu adueniat medio vniu pa
cij et continuo moueatur ad finem quando alteru
recedit a medio illius spacij tunc queritur quod il
loru velocius peringeret terminu spacij. Et est dice
dum quod simul veniunt ad terminu. et ratio est quia
secundum mobile quod aduenit ad mediu spacij duz
alterum recedit a medio spacij non vtrius medio
finitum sed solum finem potentiam. et ideo si il
lud secundum mobile veniens ad mediu iteru accede
ret ad principiu spacij a quo exiuit tunc tardius
veniret ad principiu illius spacij quam alterum ad
finem eiusdem quia tunc videtur secundum mobile vno
puncto in spacio ut duobus in actu.

At uero non olim di.

Hic consequenter ponit secundam dubitationem que
fuit ipsius zenonis qui sic arguebat omne quod mo
uetur localiter prius pertransit mediu ante quam p
ueniat ad terminu. sed in medio sunt infinite par
tes spacij. ergo nunquam contingit spaciū pertransiri
et sic nunquam potest mobile peruenire ad terminu mo
tus. Circa istam dubitationem philosophus resumit solu
tionem prius positam in sexto ubi dictum fuit quod
omne spaciū in motu locali est in finitum finem po
tes. et ideo pertransitur tempore infinito. quia tale
tempus etiam habet partes infinitas quia est con
tinuu sicut spaciū. Sed dicit philosophus quod ista solutio
est solum ad hominem et obuiat interroganti. sed
non satisfacit de dubitatione.

Sed verum dicendum

Hic ponit veram solutionem et vult quod quoniam in
spacio continuo sunt infinita media in potentia
non tamen in actu. sed ipsius mobile non videtur
illis punctis in continuo existentibus nisi finem pres

actuales et ille sunt finite. Hic etiam dicendum
est quod non oportet omnia puncta signari in spacio
finitum actum. sed quedam signantur in actu sicut
in motu reflexionis. quedam finem potentia; sicut
quando non est motus reflexionis sed vnus con
tinuus motus.

Manifestu autem est

Hic ponit tertiam dubitationem que sic inaudit
quia enim dictum est quod est idem punctum finem po
tentia in omni motu quod est finem preteriti et
initiu futuri. Similiter potest dici de tempore quod
est idem nunc quod est principiu futuri et finem pre
teriti. cum ergo generatio fiat in aliquo instanti. et
in eodem instanti fit corruptio. sequitur quod aliqd
simul est et non est. Respondit aristoteles quod quoniam sic
idem nunc in substantia differt tamen ratione. quia
aliter comparatur hoc nunc ad illud quod corruptum
est et ad illud quod generatur. quia hoc nunc se tenet cum
posteriori passione. illud nunc tenet se cum illo
quod generatur. Exempti gratia si in instanti se
men corruptatur et homo generetur tunc debet fie
ri denominatio finem vltima forma scilicet formam hu
manam que generatur et non finem formam feminis
quod semen corruptum. Est ergo oppositum sic ex
ponenda homo generatur. homo iam est et ime
diata ante hoc non fuit.

Si autem quod erat.

Hic offert correlatiu ex potentia. scilicet quod tempus non diuidi
tur in indiuisibilia tempore. quia si poneretur tempore indiui
sibilia tunc in eodem tempore aliquid fieret et factu esset
sed hoc est falsum quia res fit per toto tempore et per vltimo
illius tempore est facta. sicut nunc patuit in expositio
ne inceptio in mutationibus que mutationes
exponuntur per primu instans esse. exempti gratia homo ge
neratur. homo iam est et ante hoc per totu tempore
non fuit sed fuit semen.

Rationabiliter autem.

Hic ostendit ideo quod dictu est rationibus conibus et
lopat. scilicet quod motus reflexus non est continuus et di
cuntur rationes loyce. quia procedit ex quibusdam pri
etariibus cōtrariis. in hoc enim oēs fundantur quod cō
traria non possunt esse in eodem. primo ergo ar
guit de motu locali. secundo de alijs. Circa primu
ponit duas rationes. quaru prima stat in hoc. Si
motus localis reflexus esset vnus cum motu dire
cto tunc sequeretur quod ideo simul moueret cōtrarijs

motibus quia moueretur simul motu recto et re-
flexo qui sunt contrarij quia sunt ex contrarijs
terminis. Quia autem simul moueretur illis motib9
patet quia omne mobile mouet illo motu cuius ter-
minu continue acquirit si ergo quod mouet mo-
tu directo continue acqrit terminu motus reflexi
qui est vnus motus ergo mouetur simul contra-
rijs motibus. Secundo sequeret qd aliqd mouet ab
illo termino in quo nuq fuit quod est impossibi-
le sequela patet quia hm dicta illud qd mouetur
motu directo etiam mouetur motu reflexo quia
snt coniu motus vt supponitur ab aduersario
Sed motus reflexus est terminus motus directi si
in illo termino nuq fuit mobile motus directi et
tamen dicitur ab illo moueri cu continue moueat
hm aduersarium a termino a quo motus reflexi
ergo mobile mouetur ab illo in quo nuq fuit.

Amplius autem et.

Hic probat idem de alijs motibus et ponit tres ra-
tiones. prima est. contraria no possunt vni inesse sed
motus directus et reflexus sunt contrarij ergo n
possunt vni inesse. Secunda ratio si motus directus et
reflexus sunt vn9 motus ergo aliquid simul ges-
neratur et corrumpitur quia generatio est a no ce
ad ee corruptio vero ab ee ad non ee ergo mot9
corruptionis se habet opposito modo ad motum
generationis. Tercia ratio ad vnitatem mot9 no
sufficit vnitatis tempus sed etiam requirit vnitatis
spci terminoz sed illi termini no sunt vnus spci
in motu directo et reflexo ergo no sunt vn9 mot9

Verum nec sic omne mo-
bile in puncto reflexionis q
reflexio est reditus ab illo puncto ad quod primo
fuit accessus p eandem viam et hm eundem situ
Sed in se accessum et recessum oportet interueni-
re quiete quia sunt motus hm spem dntes qui
ad vnitatem continuari no possunt et dictum est in
diffinitione reflexionis notante p eandem viam
quia in motu circulari fit reditus ad eundem pun-
ctum sed non p eandem viam sed p semicirculu
et ergo no est reflexio et ideo non potest motus
perfecte circularis fieri p eandem viam quia tunc
esset motus reflexionis

Arguitur faba picta in occursum la-
pidis molaris cadentis re-
flectitur sine quiete. Vel oportet dicere q talis
faba sustentaret lapidem molarem quod est im-

possibile. Dicendum est dupliciter. Primo q du-
plex est reflexio alicuius corporis quodam est p
se quando scz corpus habet reflexione gratia sui
ipsius et no gratia alterius sicut lapis pictus
sursum reflectitur gratia sui et no gratia alteri9
corporis aduentis et in tali reflexione necesse
est interuenire quietem. Alia est reflexio que fit
ppter aliquod aliud mobile quod facit alterum
redire motu reflexionis et sic procedit argumetu9
quia faba picta in occursum lapidis descendit
ppter lapidem cadentem in tali ergo reflexionis
motu non est necesse interuenire quietem nec ta-
men ille motus est vnus quia est duozu mobilu9
quia primus motus est corporis picti et secun-
dus motus est lapidis cadentis transcurrentis scum
mobile pictum. Secundo potest dici q in casu po-
sito etiam interuenit quies nec oportet ex hoc fa-
bam sustentare molarem quia anteq tangit mo-
larem faba quiescit et hoc ideo quia in descensu mo-
laris multus aer colligitur et spissatur circa lapi-
dem descendentem et in illo aere spissato quiescit
faba. De sagitta etiam picta versus lapide9 ca-
dentem potest dici q quiescit et hoc patet quia fa-
cit effectum realem cauando lapide9 si est sagi-
ta acuta. Videtur tamen in hoc dubia esse q fa-
ba quiescit anteq tangit lapide9 molarem quia
non potest ppter magnu impetum circa aere9 pe-
tingere ad molarem. Sed sagitta emissa ab ari-
etu quiescit posteq tangit molarem si sit acuta et
hoc ideo quia mouetur ab aere cum magna vio-
lencia. Sed si sit lata tunc etiam quiescit sicut fa-
ba anteq puenit ad lapidem cadentem ppter ae-
rem collectum.

15 qd dicitur de motu p...
dicitur de motu p...
dicitur de motu p...

Arguitur Pila picta ad parietem
resilit p motum reflexio-
nis et tñ non quiescit quia quies eius no papiet
dom q pmo quiescit in pariete et ad argu-
mentu dicendu q no oportet omne tps esse pre-
ceptibile a nobis et hoc manifeste patet p Sil. por-
qui diuidit tps in simplex et compositu dices q
tempus simplex est impreceptibile a nobis. Quia tñ
pila aliquo tpe quiescit probat buridan9 quia facit
effectu realem qz si pila sit maculata tunc etiam
maculat pierem ad quem picitur.

Arguitur Lapis pictus sursum no vi-
detur quiescere ate reditum qa
no est ca quietis lapidis sic picti sursum. Di-
cendu q pmo est aliqua ca et qñ arguitur vel et-
go illa causa est ppiens vel natura picti non

phitens quia phitens mouet sursum. nec nata
 ea pieti quia illa mouet deorsum. Dm q' nec p
 hrens est ca quietis nec natura pieti. sed aeq
 tio virtutu. s' ipsius phitens et nature pieti
 Unde graue pietum sursum habet se in tripli
 dispositio. primo fm q' d'atur virtus pietina
 supra naturam pieti. et sic in eo est motus sur
 sum. Seco qn cessat illa virtus phitens supra
 naturam pieti. nec tamen pietum pfecte acce
 pit eodidem sue ppie nature. et sic est qes lapi
 bis sursum. q' nec excedit virtus phitens lapa
 rem nec adhuc lapis accepit conditionem sue na
 ture ppie. et sic nec est motus deorsum nec sursum
 Tercio qn natura lapidis vmat virtutem ph
 tentis. et sic est motus deorsum fm natura lapi
 dis. Ex istis ergo patet q' aequatio virtutum
 s' ipsius phitens et pieti est ca quietis sursum

Arguit. Hi musca ascendit lancea re
 uersam tuc videtur q' sic reflex
 io motus sine quiete. patet q' musca ascende la
 ceam et ante q' remt ad finem reflectitur in mo
 tu ppter motum lancee. Dm q' talis no est
 motus reflexionis. q' ad motum reflexionis terq
 ritur q' fiat reditus p idem spaciū a quo fuit exi
 tus. sed musca no reuertitur p idem spaciū pmo
 ascendit aliam partem spaciū. et deo etiam no est
 vnus motus. q' quid musca semp dicat ascende
 re. hoc tñ no fit fm eundem situm q' spaciū. lan
 cea est mutatum ad oppositu situm quia lancea
 est reuersa.

Qui autem e in circu.
 Postq' phs ondit q' nullus mot' ppter motus
 locale circularē p' ee p'imus. hic onit pmo q' ille
 motus circularis potest ee cōtinuus et p'etuis
 scdo q' est p'imus. p'imu p'bat p' rationes
 ppias. scdo p' rationes loptas. Circa p'imu po
 nit duas rationes quarū prima est. Illud est pos
 sibile ad quod nullū sequitur impossibile. Sed si
 ponat motus circularis p'imus et p'etuis nul
 lum sequit impossibile. p'batue q' motus circula
 ris qui est ex aliq' termino no contrariat motui
 qui est ad illū terminū sicut in motu recto. et hoc
 ideo ē q' in motu circulari fit p'essus ab vno ter
 mino ad eundem terminū p' aliam viam. si in mo
 tu recto no potest fieri regressus a termino a q'
 fuit exitus nisi p' eandem viā. et ergo ibi est con
 trarietas. et ideo no potest esse motus cōtinuus
 Seco ratio stat in hoc q' motus qui sunt cōtra

ei no possunt p'etue continuari. q' cōtraria no
 cōtinuantur cū d'antur s'p' sed motus recti sunt
 cōtrarij no autem circulares qui sūt ab eodez ad
 idem. ergo solū motus circularis p' esse p'etuis
 et p'etuis.

Manifestum igitur ex.
 hic ondit ex eadem rōne q' in nullo alio genere
 motus p' esse motus p'etuis. q' in omnib' alijs
 p'eter motum circularē oportet esse p'essus de cō
 trario in contrariū si d'antur motus p'etuari
 et in tali p'essu oportet m'uenire quietem vt p'
 us p'atum ē. Ex quo cōcludit q' antiqui natu
 rali ter loquens male dixerūt omnia mobilia sem
 p' moueri. q' dixerūt q' omnia semp generantur
 et corrumpuntur et q' omnia semp alterant. sed h'
 est simpliciter falsum vt p'batū est. q' no contm
 git aliquem motū esse sempiternū et p'etū p'et
 ter motum circularē.

Autem motus cir
 hic p'bat aliam p'etulam. s' q' motus circularis
 fit p'imus. Cum prima rō stat in hoc quia ois mo
 tus vel est circularis rect' vel p'posito ex vtriqz
 sed manifestū est q' motus circularis est p'or cō
 posito. q' simplex ē p' p'posito. Et at circularis
 fit p'ior recto. sic p'bat q' omne p'fectum est p'us
 inspecto. sed motus circularis ē p'fectus motus
 autē rectus inspectus. ergo motus circularis ē p'
 or recto. minor patet q' hoc est p'fectum cui non
 potest fieri additio. sed circulo no p' fieri addi
 tio ergo nec motui circulari. sed lineā recte p' sit
 ei additio etiam manente lineā.

Amplius prius est.
 hic manifestat scdam rōem et stat in hoc p'etu
 um est prius no p'etuis. q' p'etū includit om
 ne tps sed motus circularis p' esse p'etuis et
 nullus alius motus ergo et minor p' q' supra
 lineam rectā no potest ee motus p'etuis nisi sit li
 nea infinita que no reperitur.

Rationabiliter autē.
 hic p'bat vtrāq' p'etulam p' rōnes logicales
 q' motus circularis fit cōtinuus et p'imus. et po
 nit tres rōes quarū prima p'ncipalē p'bat de cō
 tinuitate. alie vero de p'mitate. Prima rō stat
 in hoc ille motus est semp cōtinuus qui nūq' ē in
 p'ncipio vel in fine. q' continuitas impeditur ex

quod

ad

Academica
 hic p'bat scdam rōem et stat in hoc p'etu
 um est prius no p'etuis. q' p'etū includit om
 ne tps sed motus circularis p' esse p'etuis et
 nullus alius motus ergo et minor p' q' supra
 lineam rectā no potest ee motus p'etuis nisi sit li
 nea infinita que no reperitur.

termino cum in termino motus nō sit motus. s. motus circularis nunq̄ est in principio vel in fine minor p̄batur q̄ nō est maior rō quare unū p̄ctum signatum in circulo sit principū q̄ alterum et sic quodlibet p̄ctum signatū in circulo p̄t inducere e. se principū et fins motus. cū omnia p̄ctā circulariter equaliter distēt a centro. Et ex hoc elicitur a. se. q̄ celum quodāmodo mouet semper et quodāmodo semper quiescat. q̄ quiescat fin totum et mouet fin p̄tes. et ergo ponitur ista auctoritas in textu. Celi quiescat totus et mouetur omne capiēdo totū cathedrāmatic.

Arquitur In motu circulari est principū et fins. ergo male dicitur hic q̄ nec habet principū nec finem. Ans̄ p̄batur q̄ oriens est principū motus celi. et occidens est eius fins. Dm̄ q̄ motus circularis potest capi dupliciter. Uno mō fm̄ se. et sic i motu circulari nec est principū nec mediū nec fins quia quodlibet punctum in magnitudine circulari potest inducere e. se principū vel fins. cū omnes p̄tes simul moueant. Alio mō accipit fm̄ ordinē ad influentiam ipsi mouentis. s. anime nobilis. et sic in celo est principū motus. et hoc ideo quia anima nobilis est diffinitive in celo. q̄ determinat se ad unū certum locum in quē influit. In illo ergo loco in quo est anima nobilis diffinitive ibi ē principū motus. et in p̄te opposita est terminus motus. in linea at̄ recta sumit principū et fins etiā fm̄ ordinē ad lineam. et hoc non fit in linea circulari.

Accidit autem conuer

Hic ponit scđam eđem que p̄bat motum circularē eē primū. et stat in hoc quicquid ē mensura aliorum hoc est principū vel primū. sed motus circularis est omnium motuum mensura. quare est primus. Maior patet q̄ ista se habet conuersim esse mensuram et eē primū. quia semper primū in vno quoque genere est mensura omnium aliorum decimo metaphisice. Minor patet quarto huius ubi dicitur q̄ motus circularis celi ē mensura omnium aliorum motuum.

Amplius autem regula

Hic cōsequenter ponit tertiā eđnem. et stat in hoc ille motus est primus inter alios motus qui solum est regularis. sed solus motus circularis est regularis inter alios motus. ergo ē primus. Maior patet quia motus regularis est magis vnus q̄

irregularis. ut patet quinto huius. Sed vnū ē prius multitudinem sicut simplex composito. Minor ostendit. s. q̄ omnis alius motus preter circumlatam est irregularis. Est cū triplex motus. Aliquis est naturalis. aliquis est animalis. et aliquis est violentus. motus autē naturalis est in principio tardior et in fine velocior sicut motus lapidis deorsū. Sed motus violentus est in principio velocior et in fine tardior. quia in principio est fortis impulsio ipsius mouentis. Sed motus animalis est velocior in medio. quia anteq̄ membra animalis aptentur ad motum motus est tardus et postq̄ membra sūt fatigata. tūc iterum ē tardus. et sic in medio ē motus velocior in ipsis animalibus. Cum ergo ille motus sit irregularis q̄ nō est eque velox p̄ totū tempus. patet q̄ omnes isti motus sunt irregulares.

Quod autem scđm lo

Hic p̄bat q̄ motus localis est primus omnium motuum p̄ opiniones antiquorum. et p̄mo p̄ opinionem empedoclis qui posuit principia terrā et licem et amariā et p̄ licem dixit res ab inuicem segregari et p̄ amariā congregari. cū ergo segregatio et cōgregatio sint motus locales. patet q̄ motus localis est primus motuum. Secūdo ostendit idem per opinionem anaxagore qui posuit unū intellectum segregantem res a chaos cōfuso. et sic segregatio est primus motuum et est motus localis. Tertio ostendit idem p̄ opinionem democriti qui dixit omnia moueri p̄ naturam vacui. Sed motus qui fit p̄ vacuū aut est loci mutatio aut similis loci mutationi. Quarto ostendit idem p̄ opiniones ponentium unū principium materiale. q̄ tales dicebant generatōdem fieri p̄ condensatōdem et rarefactōnem. sed cōdensatio et rarefactio sunt motus locales. Quinto ostendit idem p̄ opinionem platōnis ponentis principū motus esse animā nobilem. et anima principaliter mouet localiter. Sexto ostendit idem p̄ ea que cōiter et vulgariter dicuntur. q̄ apud vulgares hoc solū dicitur moueri quod mouetur localiter. quia nō dicitur aquam moueri quando calefit. sed quando mouetur de loco in locum.

Queritur Vtrum solum motus localis circularis sit cōtinuus et perpetuus. Dicendum q̄ ille p̄ciale scilicet ē cōtinuus et esse perpetuus possunt dupliciter capi. Vno modo cōiunctim. et sic solum cōueniunt motui locali circulari. quia motum esse cōtinuum et

perpetuus est vnus et eundem motu localem durat
p infinitum tempus. sed hoc solum est verum in
motu locali circulari. quia motus localis rectus
non est vnus numero p infinitum tempus. quia
oportet mobile in puncto reflexionis quiescere. Se-
cundo potest intelligi diuisim. san aliquis motus
sit continuus vel an etiam aliquis motus sit per-
petuus. et sic etiam iste p articulo conuenit multis
alijs motibus. quia multi alij motus sunt conti-
nui preter motum localem sicut motus alterati
omnis vel etia motus rectus. et etiam est aliquis
motus perpetuus sicut motus generatōnis et cor-
ruptōnis supposita ppetuitate mundi quibus ergo
in generatōnibus mutatur ppetuitas non tū
muenitur cōtinuitas. Circa quod sciendū q alijs
duo simul cōiuncta repugnant aliam que tamē
diuisim sumpta possūt illi cōuenire. exempli gra-
tia esse numerū imparē utrobiz primū hos to-
tum cōuenit soli ternario. sed ille p articulo separe
abinaicem cōuenit multis alijs. quia esse nume-
rū imparē cōuenit multis a binario. et etiam esse
utrobiz primū cōuenit alijs quia binario. His
etiam dictum est nūc q cō simul continuus et ppe-
tuus cōuenit soli motui circulari. quibus cōtinuus
p se cōuenit alijs sicut etia esse perpetuus p se cō-
uenit alijs.

Arguitur Generatōnes et corruptiones
sunt perpetue. ergo aliquis mo-
tus est perpetuus qui nō est circularis. Dicen-
dum q quibus in motu generatōnis mutatur
ppetuitas supposita cōtinate mundi non tamē in-
uenitur ibi cōtinuitas simpliciter. quia in conti-
nuitate requiritur vntas mobilis et cōtinuitas
tempis circa eundem motū. sed nō est vnus gene-
ratio sed pluriū nec est vnus corruptō. sed ē vnus
motus etia numero circularis in celo vt postea
patebit.

Arguitur Motus augmentatōnis ē
infinitus et est continuus
quia sicut aristotilem in secundo de anima ignis ap-
posito combustibili crescit in infinitum. ergo ē ali-
quis motus perpetuus preter motum localem. Di-
cendum dupliciter. primo q nō est dabile in fini-
tum cōcombustibile. et ideo ignis non potest crescere
in infinitum. celum cū sit incorruptibile est
incōcombustibile. et ideo solū quatuor elemēta et mix-
ta sūt ignibilia q cū essent cōbusta adhuc nō es-
set ignis infinitus. verum tamen est q elemēta
non sūt ignibilia supposita virtute regitua vni-

uersi. quia illo posito vniuersum corruptum nō po-
terit. Secundo dicendum q dato q ignis augetur
in infinitum adhuc nō esset vnus ignis sed esset
nouus ignis p appositōnem nouorū combustibilium. et
sic nō esset vnus motus ppter defectū mobilis.

Arguitur Omnis motus est finitus
sexto huius. ergo motus lo-
calis circularis nō est infinitus vt hic dicitur. Di-
cendum q omne motum esse finitum potest in-
telligi tripliciter. Vno modo ex pte subiecti q sic ē
in subiecto finito. et sic omnis motus est finitus
quia sicut pbatur tertio huius nō est aliqua ma-
gnetudo infinita. Secundo modo potest intelligi mo-
tus esse finitus ex pte termini quia. s. habet ter-
minū finitū. i. determinate cōtine et sic itez om-
nis motus est finitus. quia omnis motus dēmi-
natur ad aliquod predicamentū. Sed sola entia
finite essentie sunt in predicamento. Tertio modo
motus dicitur finitus ex parte duratōnis. quia
sic durat p finitū tempus. et sic motus celi dicitur
infinitus et nō finitus quia durat finitū perpetuū
tempus non habens principium nec finem inter-
secum. et illo modo loquitur aristoteles hic.

Arguitur Dicitur q iste motus cir-
cularis non sit perpetuus
pbatur q motus habens terminū non est in fin-
tus. sed motus circularis habet terminū ergo et

Dicendū q terminus accipitur duplici. Vno
modo p termino specificante. et sic omnis motus
habet terminū quia ē in aliquo predicamento. et
in aliqua specie predicamenti. et illo modo termi-
nus motus circularis est vti sicut quilibet alie-
tius motus localis. Alio modo accipit terminū
pro termino duratōnis. et sic motus circularis nō ē
terminus quia durat p infinitum tempus. et sic nō est ter-
minus duratōnis ipsius motus circularis finitū sen-
tentiam aristotelis.

Arguitur Si motus circularis est
vnus et perpetuus hoc est
per reiteratōnem motus. Sed reiteratio im-
pedit vntatem motus. ergo non erit motus
vnus numero. Dicendum q duplex est reitera-
tio quedam est que fit in motu locali recto. et illa
tollit vntatem motus. quia necesse ē mobile in
puncto reflexionis quiescere. sed illi motus non
sunt vnus inter quos interuenit quies quia nō
est cōtinuitas temporis. Alia est reiteratio que
fit in motu circulari et talis non tollit vntatem
motus quia non oportet in tali reiteratōne in-

14. Confirma qd qd vnus sup p f
p dicitur et dicitur ad p p qd

14. qd nō sit nō et vnus et qd
et nō nō nō et vnus et qd
et nō nō nō et vnus et qd
et nō nō nō et vnus et qd

14. ut vnus vnus
et dicitur ad p p
vbi

14. vbi qd qd
et nō nō nō et qd
et nō nō nō et qd

14. qd nō nō nō
et nō nō nō et qd
et nō nō nō et qd

hocum au

teruenire quietem. quia quous sit reditus ad ita a quo fuit exitus hoc tamen non est p eandem viam sed p aliam. s. p. aliu semicirculum. Sed re iteratio in motu recto semp fit p eandem viam.

Arguitur a secunda numero sicut vnus dies differt ab alia. ergo no est vnus motus. Dicendū q motus celi accipitur duplici. Vno modo fm suam totalitatem. et sic est vn^o motus numero ad modū quo lignū vel aliquid continuū dicitur vnū. Alio modo accipitur motus celi fm diuersas et priales reuolutōnes celi. et sic ille pres differit ab inuicem numero potenciali sed nō actuali. quia abinuicem non habent distmctōnem actualem. Simile est d vno ligno decem pedum. quia hoc vnū lignū quous sit vnū fm actum tamē pres eius distinguitur ab inuicem numero potenciali. et sic possumus vere dicere q prim^o pres ligni nō sit vltimus quous tamen ille pres ab inuicem non sint actualiter distmcti. Similiter dicitur de vtribus motus celi q sit vn^o mot^o numero. et tū vna ps mot^o nō ē alia pars. et eo modo quo motus celi est vn^o sic etiam tempus est vnū.

Quid autem necesse ē.

Iste est quartus tractat^{us} et vltimus hui^{us} octauū libri physicorū in quo postq̄ determinauit phs q motus est ppetuus q̄tum ad primū tractatum. et q est deuenire ad primū mouens in mobile quod est ppetuū et vnū. et q est mot^o sempiternus q̄tum ad scōm tractatum. et q ē vn^o prim^o motus. s. localis circularis qui est cōtinu^{us} et ppetuus q̄tum ad terciū. Hic consequēter determinat quale sit primū mouens et premitit suaz intēndōnem dicens q primū mouens est indiuisibile nullam habens magnitudinem. et ideo est aliter primū mouens indiuisibile et punctum. qz pūctum est de genere diuisibilitū non autē primū mouens.

Horum autem vnū.

Hic exequitur ppositum et primo premitit quedam necessaria ad ostēdendum ppositum. scōdo ostēdit ppositum ibi. de determinatis autem. Circa primū vult ostēdere primū motorem esse infinitū. scōdo ostēdit primū motorem esse vnū ibi. de his at Circa primū adhuc tria pmitit. primū est q ad motum infinitum requiritur potentia infinita.

scōm est q in magnitudine finita nō potest esse potētia infinita. terciū est q in magnitudine in finita non potest esse potentia finita. Primū sic pbat quia si mouens finitū moueret in tempōe infinito sequeretur q idē mouens moueret tpe finito et infinito quod est impossibile. quia impliat contradicōnem. quia quod mouet tempore finito illius motus habet finē et quod mouet tēpore infinito illius motus nō habet finem. ergo motus vnus haberet finem et non haberet finē. quod est inconueniens. Antecedens pbat quia si sit mouens finitum tūc tpe finito ps mouētis mouebit ptem mobilis si auferatur. sed multe ptes mouētis finiti reddūt totū mouens finitū. ergo ptes virtutis mouētis pportionētur tempōi. sequitur etiam q tempus sit finitum. si ponebatur infinitum. ergo erit tempus finitum simul et infinitum.

Quid autem omnino.

Hic pbat scōm. s. q in magnitudine finita non ē potentia infinita et premitit duas suppositōnes. Prima est q maior potētia pficit equalem effectum in minori tempore q minor potentia. Secūda suppositio q omne quod mouetur in tempore mouetur. Ex istis sic arguitur. Si in magnitudine finita sit potētia infinita aut ergo illa potentia infinita mouebit in nō tempore. et hoc est contra scōm suppositōnem. vel mouebit in tēpore. et sic finita virtus et infinita mouebit in equali tempore quia ad virtutem finitam potest tūc addi q adequetur virtuti infinite. exempli grā si virtus infinita moueat in vna hora vnū mobile et virtus finita in centū horis tūc si ad datur centuplex virtus virtuti finite tūc etiam mouebit in vna hora sicut virtus infinita. et hoc est contra primam suppositōnem.

Hand 2 m. apud 6. f. 204. h. 20. p. 20. 224

Non ergo a finito.

Hic pbat terciū. s. q in magnitudine infinita nō est potentia finita. et hoc duabus rationibus pōmittendo tamen aliquid quo videri possit alicui q in magnitudine infinita esset potentia finita. Quia videm^{us} quādoqz q minor ignis habet maiorem virtutem q multus aer. et sic magnitudines et virtutes siue potētie non pportionātur. Rūdit phs q quous in magnitudine aeris sit minor virtus tamen in infinita magnitudine oportet esse maiorem potētiā q in aliqua quacūqz

Et sic patet quod virtus infinita non potest esse in materia finita... Et sic patet quod virtus infinita non potest esse in materia finita...

offinitas materiae in formalis... Vnde motus potest esse in materia finita...

Octavus.

Alia finita magnitudine. Quia finitum et infinitum nulla est proportio. Et ideo licet ignis excedat aerem in virtute si sumatur in eadem quantitate in nullo modo potest infinitus aer esse minoris virtutis quam finitus ignis.

Sic igitur in quo est

Hic ponit ad oppositum duas rationes. In maiori magnitudine infinita non potest esse potentia finita. Prima est quia si sic tunc virtus finita alicuius corporis possit esse equalis virtuti corporis infiniti. Sed hoc est impossibile ergo illud ex quo sequitur minor patet quia virtus oritur ex natura rei sicut ergo corpus finitum et infinitum non potest habere unam naturam ita nec unam virtutem. Sequela patet quia si in corpore infinito est virtus finita tunc virtus finita alicuius corporis finiti aliquotiens sumpta potest adequari virtuti corporis infiniti. Exempli gratia si sit corpus finitum habens virtutem in centum et sit corpus finitum habens virtutem in uno tunc si tunc ad corpus finitum addantur partes nonagintanove tunc erit virtus equalis in corpore finito et infinito et si dicatur ubi tunc accipiuntur tales partes que sunt adde de finito corpore. dicendum quod debent dividi a corpore infinito ex quo enim hoc corpus est infinitum sic potest quodcumque corpus abstrahi et ad hoc manebit infinitum. Ex quo ulterius sequitur si corpus finitum et infinitum possunt habere eandem quantitatatem vel virtutem quod etiam finitum corpus possit habere maiorem virtutem quam corpus infinitum. quia sicut addebat corpus finito ut addebat corpus infinito in virtute ita potest etiam plus addi.

Est autem hoc demō

Hic ponitur secunda ratio que est eadem cum priora in virtute inferendi. Sed differt in hoc quod prima concludebat de potentia finita existente in maiori magnitudine infinita alicuius generis. Sed ista concludit de potentia finita existente in maiori magnitudine eiusdem generis. Ex istis potest nunc elici principale oppositum. scilicet quod virtus primi moventis est infinita quia movet tempore infinito. et hinc probata movens finitum non potest movere tempore infinito sic requiritur quod movens tempore infinito sit infinite virtutis. quale est movens celum secundum Aristotelem ut infra latius patebit.

Queritur

Utrum primus motor sit in finitum virtutis. Dicitur... *Utrum primus motor sit in finitum virtutis. Dicitur quod non potest esse in finitum virtutis...*

Et sic et hoc debet intelligi de infinitate formalis et non materiali de quibus in primo et tertio huius dicitur est. Quod autem primus motor sit infinitus in infinitate formalis hoc probatur sic. Illud est infinitum formaliter quod nullo modo potest esse contractum. quia contractum impedit infinitatem. Sed primum movens nullo modo est contractum. ergo est infinitum formaliter. minor probatur quod dupliciter. Aliquid terminatur. Uno modo per esse quod recipitur in essentia determinate speciei. et illo modo omnis creatura est terminata contracta et finita. quod omnis creatura habet essentiam determinate speciei. quod est in predicamento. et sic substantie separate sunt etiam finite. Alio modo aliquid terminatur per materiam sicut forme ree materialium terminantur ad individuale esse per materiam. et tali terminatione non est omnis creatura terminata. Sed solum creatura que habet formam in materia. et ideo substantie separate dicuntur infinite ex parte illius terminationis. et sic possunt dici infinite secundum quod per comparationem ad materialia. Per hoc ergo dicitur est quod duplex est primus motor. scilicet extra genus et est ipse deus. Alius est primus motor in genere et est ipsa anima nobilis. Si ergo loquimur de primo motore extra genus et simpliciter tunc primus motor simpliciter est infinite virtutis. quia nulla habet terminationem vel contractionem et dicitur est. et ideo tam finitum esse est infinitus quam finitum posse quod consequitur esse quod etiam finitum operari quod sequitur ad veritatem. Si autem loquimur de primo motore in genere tunc ille est infinitus secundum quod quod ille non est contractus ad materiam. Itaque ille motor est in finitum virtutis non simpliciter quod non est infinite essentie sed in ordine ad operari. et sic dicitur extrinsece infinitus sed non intrinsece quod per operationem ad opus. scilicet ad motum sempiternum quod potest sempiterno motu movere quod est movens infinitum. Ex quibus patet solutio si queratur veritas hic loquat de primo motore extra genus vel in genere. Dicitur quod sit de utroque intelligitur quod primus motor extra genus est infinitus simpliciter et infinite virtutis. et primus motor in genere est infinitus secundum quod sit finitum quod movet per infinitum tempus.

Arquit

Omnia virtus infinita habebit effectum infinitum. sed non est aliquis effectus infinitus. ergo nulla erit virtus infinita. Dicitur quod duplex est virtus quod dicitur est virtus agentis per naturam et sic est veritas quod si virtus esset infinita quod tunc haberet effectum infinitum. Et

Marginal notes on the right side of the page, including 'Arquit' and other commentary.

Philicorum

Folio. cxxxix.

ratio est quia hoc ageret fm extrinseum sui posse. Alia est virtus agentis intellectualis et voluta
rñ et tñc nō oportet qd si virtus talis agens sit
infinita qd ipm agens agat effectū infinitum qd
tale agens nō agit fm extrinseū sue virtutis. s.
fm moderatōem sue sapientie et idco nō agit qd
tum potest sed qd tum vult.

Arguitur Ratio aresto. p. suppone
falsum p. quam pbatur qd
mouens finitum nō potest mouere tēpe infinito
pbatur qd suppone prem celi posse auferri de to
to. sed hoc ē impossibile qd celi est in corruptibile
hñdet pmo qd illa demonstratio ē adionalis et
in cōditionali demonstratōe nihil impedit aīis so
te im possibile sicut ista est bona demonstratō si
azmus volat azmus habet penas et tñ aīis ē im
possibile. Potest tñ aliter et melius dici qd est du
plex abstractio ptiū a toto. vna est qd sit p. realē
diuisione et sic est ven. q. non pnt a celo ptes ab
strahi qd vbi ē tal abstractio ptiū ibi ē corruptibi
litas. Alia ē abstractō qd sit p. ymaginatōem v.
diuisione intellectus. et talis abstractō non diui
dit corpus reale. et id ipsa pnt fieri in corpe incor
ruptibili. Sufficit ergo qd in celo y. ymaginatio
nem abstractantur ptes.

Arguitur Virtus finita mouet in tē
pore infinito. ergo pbatio
aesto est inualida. pbatur qd anima nobilis qd
est finita mouet celi in tpe infinito. qd motus ce
li est infinitus. Dm duple pmo qd virt⁹ ani
me nobilis est infinita fm quid sicut pus dictū
est. Pmū em mouens simple habet virtutē fini
tā. Sed pmiū mouēs in gene
re habet virtutem infinitam fm quid. qd in ordi
ne ad motū infiniū. Sedo dōm est qd duplici
accipit infinitas in motu. Vno mō fm ptes mo
bilis sic qd ille motus dicitur infinitus qui cōtē in
finiti mobilis. et sic est manifestū qd talis mot⁹
infinitus fieret a virtute infinita simple. qd ali
as mouens nō excederet virtutem mobilis. Alio
modo dicitur motus infinitus ex pte tempis sicut
motus celi nūc est infinitus. et tñc in motu sunt
duo cōsideranda. s. infinitas motus. et illa est a
motore infinito. et determinata velocitas motus
et illa est a motore finito. et fm hoc dicit qd anima
nobilis mouens celum est bene cā motus celi fm
eius determinatam velocitatem sed nō est cā mo
tus celi fm eius infinitatē. et sic adhuc infinitas
motus dependet a motore infinito. Potest etiaq.

hanciter dici qd motus infinitus fm duratōnem
potest fieri a virtute infinita fm extēsiōne siue
a virtute infatigabili etiam si talis virtus non
sit intēsiue infinita sicut virtus dei.

Arguitur A virtute finita potest p
cedere cō infinito. ergo eti
am motus infinitus. Cōsequētia tenet a simili

Dm qd non est simile de ppetuitate cōndi et
de ppetuitate motus qd ppetuitas essendi respiz
de creatorē qui dat vniuērsū et tēminū cōndi
et ergo quibusdam dat ppetuitatem cōndi et ali
quibus dat esse tpale. Sed motus ouitur ex vir
tute mobilis et mouentis. et idō motus respicit
eā p. p. quā. Sufficit ergo in ppetuitate cōndi
voluntas pmi creatoris. Sed ad ppetuitatem
motus requiritur etiam infinitas mouētis. vix
tamen est qd si sit aliqua virtus infatigabilis il
la potest mouere motū infinito quā sit finite
essētie. sicut patet de anima nobili.

De his autem que fe

Postq. phs ostendit pmiū motorem esse infini
te virtutis. hic cōsequenter ostendit vnitatem p
mi motus. Et circa hoc vniū suppone. s. qd vni
tas motus dependet ex vnitatem mouētis. Et o
cacione illius querit quomodo pecta mouēantur
Et primo ostendit qd nō mouent se ipsa. qd non
sunt animata. nec etiam vident moueri a ptiē
te. quia mouēs effectiue debet cō simul cum moto
sicut dicebatur septimo huius. nō ergo videtur a
qā mouēantur pecta postq. sunt sepata a pro
trento

Si autem simul mo

Hic ponit solutiōnem questionis mot. et primo
excludit opinionem platōis que fuit qd ptiēns
p. p. moueret aerem pmiū. et ille aer vltē
eius moueret p. p. usq. ad finem absq. mo
tu aeris cōsequenter se habentis. sed hāc opi
onem phs excludit. et vult qd ille aer pmiū mo
tus a p. p. si esset cā motus p. p. tñc p. p.
moueret in aere p. p. tñc et nō cōsequē. qd
apparet manifeste falsū. Et ideo ponit phs vna
aliā solutiōnem que ē qd p. p. mouet aerem
p. p. circa se. et ille aer mouet aliū aerem. et
sic vltē donec cessat virtus p. p. in ae
re et illa virtute deficiente deficit motus. Et simi
le est de circulationibus aque. quia vna p. p. mo
ta illa p. p. mouet aliam p. p. et vltē illa p. p.

Augustinus solum si dicitur
 impit si unus ueris causa dyllet una
 Sol parit fac fery et moratur illi
 Cetera prout uisita luna dicit
 Septimus q sub maxit quatuor dicit

Octauus.

In Considera di. Arco e pms uote h
 S. Centu di. mediu uote h pnd motus
 q i ato h d ad ferra

mota mouet aliam donec cessat uirtus pmi mo-
 uentis sic etiam est in aere quous no ita manse-
 ste apparet ad sensum.

Quonia autē in his
 hic arsto. cōcludit ex istis qd intenebat sc q
 motus pectorū nō est unus quia sit a diuersis
 mouētibz cōsequē se habentibus. Et ex h^o cō-
 cluditur q si non esset unus primus motor tunc
 nō e set unus primus motus. ideo p oppositū
 si primus motus est unus sicut uerum ē ergo ne-
 cesse est eū eē unū primū motorem. et sic primus
 motor est unus quod fuit pīnapale ppositū

Queritur Quare arsto mouet hic
 istam questionē de motu
 pectorū. Dicendū q illa questio est hic inci-
 dentalis. quia pīs intendit hic pbare q unitas
 motus deficit ppter diuersitatē mouentū. et hoc
 pbat ex motu pectorū qui ideo nō est unus. si er-
 go est unus motus pmi motoris tūc cōcludit q
 necesse est esse unū primū motorem. alias nō eēt
 unus motus.

Arguitur Motus celi etiam dēpēdet
 ex diuersis mouentibus si
 ergo motus nō est unus ppter diuersitatē mo-
 uentū. ergo nec motus celi erit unus ppter ean-
 dem causā. Dōm q aliquis motus potest du-
 pliciter dēpendere ex diuersis mouentibus. Uno
 modo fm subordinatōnem mouentū sic. s. q mo-
 uentia sint subordinata. et sic unus motus potest
 dēpendere ex diuersis mouentibus. Et cō illius ē
 quia tūc scdm mouens mouet uirtute pmi mo-
 uentis. Alio modo dēpendet motus ex diuersis
 mouentibus nō subordinatis. et tūc ex diuersita-
 te mouentū impeditur unitas motus. et sic ē de
 motu pectorū. quous omnino acōntale est q una
 ps aens plus mouet aliam q alia ps priorem
 sic autem non est in causis essentialiter subordi-
 natis quia semp uniuersalior causa mouet es-
 sentialiter pncipalem et non eōtra. sic q pncipales
 res cause moueant uniuersalem.

Queritur. Utz pīcta moueantur
 a pluribus consequē nter
 se habentibus Dōm fm aristotilem q sic. Et
 ratio illius est quia quāto aliqua uirtus est for-
 tior tanto distantius se diffundit in opatione.
 sic tamen q primū mouens semp sic simul cum
 proximo moto. cum ergo uirtus pīctiua sit que-
 dam uirtus. ergo diffundit se primo in primū

mobile quod est aer primus. et ille aer mouet ali-
 um aerem primū et etiam pīctum. ille autē aer
 primus ulterius mouet remotiorem aerē. et hoc
 fit donec cesset uirtus pīctiua. quia tūc etiaz
 cessat motus. et sic primū mouens est semp si-
 mul cum moto. quia ille aer qui est immediate cir-
 ca pīctum est primū mouens ut pbatum est de
 circularitōnis ipsi^o agit in quibus una ps aq
 mouet aliam. Ex quibus patet q in motu proie-
 ctorum est etia assignare. Unū quod est motum
 tūc. s. pīctum. Dōm quod est motus et mouēs
 simul sicut est aer medius q talis aer mouetur
 a uirtute pīctiua. et mouet ulterius ipsum p-
 iectum. Tertū est mouens tūc ut pīctiua. Et q
 bus patet tūc ad quēsitum. quia eū sic est q
 una ps aeris mouet aliam donec cessat uirtus
 pīctiua. sic patet q pīctiua moueantur a plu-
 ribus mouentibus cōsequēter se habentibus. q
 a pīctiua aeris habentibus se cōsequēter.

Queritur. Cuius nature sit uirtus
 pīctiua. Dōm q in
 mouente est naturalis potentia que ouit ex pī-
 cipis subiecti sed in aere moto ista uirtus non
 est in aliquo predicamēto. quia nō potest esse in
 aere moto actualiter. quia tūc in aere moto cēt
 actualis potētia motiua. et sic semp aer mouet
 pīctum absqz extrinseco mouēte sicut nūc facit
 pīctiua. oportet ergo dicere q ista uirtus sit in aē
 moto potentialiter et actualiter. et illa uirtus salua ē
 in motu locali aeris qui motus ē de pōicamento
 ubi. Unū dicit q ista uirtus pīctiua i aere accipitur
 dupl^r. Uno mō quo ad eius fundamentū. et sic ē
 de pōicamento ubi q ē motus localis aeris. Alio
 mō quo ad actū et tūc nō est in aliquo pōicamē-
 to. q nō est ens reale actuale sed solū virtuale.

Arguitur. Si nō ē actu uirt^o pīctiua i ae-
 re moto tūc aer nō ulterius p-
 ierret pīctum. Dōm negando psequētia quia
 sufficit ad hoc q moueat q etia moueat a pīcti-
 uitate. et in illo motu salua ē ulterius uirt^o mouē-
 di fm uirtutē et non fm actū. Et hoc fit pbati
 p duo similia. Primū est de motu locali q baculo
 moto et ulterius mouēt lapidem. quous moueat
 lapidem nō tūc fit dicit q baculus habet in se po-
 tētia mouendi fm actū q tūc baculus p se mo-
 uēt lapidē. q ois potentia pūte obiecto opat. et
 ideo baculus solū habet in se uirtutē mouēdi fm
 potētia. Dōm simile ē de motu alteratōnis de
 aqua calefacta. q aqua calefacta ulterius cale-

Octauus.

piens suam cōpletionem in uno die. naturalis id est in viginiquatuor horis. et tali motu mouentur omnes celi. sicut etiam ignis et superior pars aeris. et de tali motu manifestū est quod est velocius in circūferentia quam in centro. et hoc sic patet quia velocius dicitur quod in equali tpe pertransit maius spatium. ergo circa circūferentiam sunt maiora corpora. et tū in equali tpe omnes spere superiores describunt suos orbis cum alijs corpibus inferioribus sic manifestum est quod velocius mouentur. Alius est motus in celo qui dicitur motus planetarum in zodiyaco et tūc oppositū ē. quia sic quanto corpus magis appropinquat centro tanto velocius mouet et hoc patet exemplariter quia luna que est in finibus planetarum et maxime versus centrum cōplet suū motum in uno mēse. venus mercurius et sol in vno annū. mars vero qui est supra illos planetas per duos annos. et iupiter qui est supra mars et duodecim et saturnos qui maxime distat a centro cōplet suum cursū in triginta annis. et siemamentū cōplet suū cursū cōtra motum diuenuū in 36000. annis. Aristoteles autem hic loquitur de primo motu scilicet diuenuo.

Arguitur Primum mouens non est in circūferentia primi mobilis quia non est corpus. sed quod non est corpus non est in loco ut patet quarto huius. Sed quod tripliciter aliquid est in loco sicut in quarto huius dicitur. scilicet circūscriptiue quo modo corporalia sunt in loco. quia illa circūscribuntur loco. Alio modo aliquid est in loco diffinitiuē quod diffinit seu determinat se per suam operationem eandem ad aliquem specialem locum. et sic substantie separate sunt in loco. Tercio modo aliquid est in loco repletiuē quod replet omnē locū sicut ipse deus. Per hoc ergo dicendum est quod primum mouens in genere quod est anima nobilis non est in loco circūscriptiue sed diffinitiuē quia ad mouendū celum determinat se ad locum. et tūc est in loco circa celum et non in alto. quia substantia separata est ibi ubi operatur practice. Potest tūc tertus iste intelligi de primo motore extra genus qui motor primus quibus non sit in circūferentia primi mobilis determinate sic quod determinetur siue diffinitur ad illum locum est tūc circa illum locum per efficientiam motus. quia ibi efficit motū circūferentem et non alibi. et sic dicitur similiter quod deus est in celo quibus sit ubique quia est in celo per glorificationem beatorum.

Habet autem dubitatio.

Hic mouet circa predicta unam dubitationem que est ista utrum aliquod mouens motū possit causare et motum vere continuū absque aliqua interuptioe. Et videtur pro quod non qualitercumque etiam moueat. et ratio est quia mouens quod mouetur non habet eandem dispositiōem in seipso ad mouendum. et quia ex defectu mouentis dependet defectus motus necesse est motum quicquid desideret. Et ista est causa quare anima animalis non potest semper mouere animal quia anima animalis mouet per actus cum anima

Determinatis autem.

Hic concludit principale interitum quod intendebat per totum tractatum. scilicet impossibile est primum mouens habere aliquam magnitudinem. et hoc sic probatur quia si haberet magnitudinem vel illa esset finita vel infinita. non infinita quia illa reprobatur tertio huius. Nec finita quia in magnitudine finita non potest esse potentia infinita sicut prius probatum est. Sed primum mouens habet potentiam infinitam. quia mouet motum infinitum quia per tempus infinitum. et motus infinitus non potest fieri nisi a virtute infinita sicut prius probatum est. primum ergo mouens est indiuisibile non solum sicut punctum quod est infra genus magnitudinis quia est de predicamentis generis reductiue. Sed sicut omnino nullam habens magnitudinem.

Queritur Vera primus motor sit indiuisibilis et incorporeus. Dicendum est quod sic quod probatur tribus rationibus. Prima est omne corpus est mobile sexto huius. Sed primum mouens tamen in genere quod est anima nobilis extra genus quod est deus est immobile. ergo primum mouens non est corpus. Secunda ratio est omne corpus est compositum ex materia et forma. quia ex materia aliquid habet quod est corpus. sic enim est subiectum trine dimensionis. Sed primum mouens non habet materiam. quia per motum motor extra genus est purus actus et primum motor in genere est sic actus quia non habet materiam tamen preterit sue essentie quibus habeat potentiam. Tercia ratio est stat in hoc primum mouens est nobilissimum ens. quod est incorporeum probatur quia omne corpus aut est viuū aut non viuū. et manifestū est quod corpus viuū est nobilius non viuū quod si primum mouens est corpus quod habet corpus viuū. si in corpore viuū est aliquid nobilius corpore. scilicet anima quia corpus viuū. tūc ergo primum mouens sit nobilissimum. sic non erit compositum corpus. et sic est incorporeum.

Arguitur Nullum incorporeū est in loco. Sed primum mouens est

let dicitur...
omne corpus...
mouens...
indiuisibile...
et incorporeus...

Arguitur
omne corpus...
mouens...
indiuisibile...
et incorporeus...

